

Hallituksen esitys Eduskunnalle Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välillä vastavuoroisista puolustushankinnoista tehdyn pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi mainitun pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välisen pöytäkirjan vastavuoroisista puolustushankinnoista sekä lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Pöytäkirjalla sovitaan puolustushankintoja ohjaavista periaatteista sekä niihin sovellettavista menettelyistä. Pöytäkirjaa sovelletaan Suomen puolustusministeriön ja Yhdysvaltojen puolustusministeriön hallinnonalojen tutkimus- ja tuotekehitystyön hankintoihin sekä tavara- ja palveluhankintoihin. Pöytäkirjalla korvataan vuonna 1991 Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välillä tehty sopimus puolus-

tusmateriaalin hankintoja koskevista vastavuoroisista periaatteista.

Pöytäkirjan voimaantulo edellyttää, että Suomen tasavallan hallitus ilmoittaa Amerikan Yhdysvaltojen hallitukselle, että se on saattanut loppuun pöytäkirjan voimaansaattamiseksi tarvittavat kansalliset toimenpiteet. Pöytäkirja tulee voimaan edellä mainitussa ilmoituksessa mainittuna päivänä. Pöytäkirjan voimaansaattamislaki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Nykyinen sopimus.....	4
2.2 Laki julkisista hankinnoista.....	4
2.3 Hankinnat, joiden kohde soveltuu pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön.....	6
3 ESITYKSEN TAVOITTEET.....	7
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	7
5 ASIAN VALMISTELU.....	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1 Pöytäkirjan sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön.....	9
2 Lakiehdotuksen perustelut.....	16
3 Voimaantulo.....	16
4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys.....	16
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	16
4.2 Käsittelyjärjestys.....	18
LAKIEHDOTUS.....	20
Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välillä vastavuoroisista puolustushankinnoista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	20
SOPIMUSTEKSTI.....	21

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Suomen harjoittamalla kansainvälisellä puolustusmateriaalialan yhteistyöllä luodaan edellytyksiä sotilaallisen huoltovarmuuden turvaaville ja taloudellisesti edullisille puolustusmateriaalihankinnoille. Yhteistyöllä parannetaan puolustusvoimien mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen kriisinhallintaan ja hankkia materiaalia sekä sen täydennyksiä kriisiaikana. Lisäksi yhteistyön tavoitteena on alentaa puolustusmateriaalin hankinta- ja ylläpitokustannuksia, parantaa sen yhteensopivuutta sekä kotimaisen teollisuuden vientimahdollisuuksia.

Puolustusmateriaalialan yhteistyötä voidaan tehdä puolustusmateriaalin elinjakson eri vaiheissa. Esimerkiksi suorituskykyvaatimusten yhdenmukaistaminen luo mahdollisuuksia yhteisille puolustusmateriaalihankinnoille ja hankkeille, puolustusmateriaalin elinjakson aikaiselle yhteistyölle sekä yhteisille kriisinhallintaoperaatioille. Hankittavan puolustusmateriaalin laadunvarmistusta ja testausta koskeva yhteistyö puolestaan alentaa hankintamenettelyn kustannuksia.

Puolustusmateriaalialan kansainvälistä yhteistyötä tehdään sekä valtioiden että yritysten tasolla. Suomen puolustusmateriaaliteollisuudelle alan yhteistyö on välttämätöntä alan kilpailukyvyyn ja elinkelpoisuuden säilyttämiseksi Suomessa. Teollisuusyritysten välinen yhteistyö osaltaan vahvistaa kotimaista huoltovarmuutta.

Suomi tekee puolustusmateriaalialan yhteistyötä keskeisten kumppaneiden kanssa, joita ovat esimerkiksi Pohjoismaat, Euroopan unionin jäsenvaltiot ja Yhdysvallat. Yhteistyötä on tehty sekä kahden- että monenvälisesti.

Kahdenvälisen yhteistyön perustan muodostavat puolustusmateriaalialan yhteistyöpöytäkirjat (Memorandum of Understanding, MOU), joita Suomen puolustusministeriö on tehnyt muun muassa keskeisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Sveitsin puolustusministeriöiden kanssa. Nämä yhteistyöpöytäkirjat ovat lähtökohtaisesti luonteeltaan oikeudellisesti sitomattomia, osapuolten kes-

kinäisen poliittisen yhteisymmärryksen ilmaisevia asiakirjoja.

Suomi harjoittaa monenvälistä puolustusmateriaalialan yhteistyötä sekä Euroopan unionin piirissä että Pohjoismaiden kesken. Pohjoismaisen puolustusmateriaalialan yhteistyön perustan muodostaa Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä 7 päivänä marraskuuta 2000 tehty puitesopimus puolustusmateriaalialan yhteistyöstä (SopS 1/2001).

Euroopan unionin piirissä tapahtuvan puolustusmateriaalialan yhteistyön keskeisiä toimijoita ovat jäsenvaltiot, vuonna 2004 perustettu Euroopan puolustusvirasto sekä Euroopan yhteisöjen komissio. Euroopan puolustusviraston tehtävänä on muun muassa Euroopan puolustusmateriaalimarkkinoiden kehittäminen, Euroopan puolustusteollisen pohjan vahvistaminen ja yhteisten puolustusmateriaalihankkeiden edistäminen.

Yhdysvallat harjoittaa puolustusmateriaalialan yhteistyötä ennen kaikkea kahdenvälisesti puolustushankintoja koskevien pöytäkirjojen (Memorandum of Understanding) sekä periaatejulistusten (Declaration of Principles) pohjalta.

Suomi ja Yhdysvallat ovat 24 päivänä lokakuuta 1991 tehneet sopimuksen (Memorandum of Understanding, pöytäkirja) puolustusmateriaalin hankintoja koskevista vastavuoroisista periaatteista (SopS 94/1991). Suomen lisäksi Yhdysvallat on tehnyt vastaavat pöytäkirjat muun muassa Ruotsin, Itävallan, Tanskan, Sveitsin, Norjan, Saksan, Alankomaiden ja Ranskan kanssa. Näiden keskeisenä tavoitteena on kaupanesteiden poistaminen ja tasapuolisten kilpailumahdollisuuksien luominen puolustusministeriöiden hallinnonalojen hankinnoissa. Yhdysvallat pitää näitä pöytäkirjoja oikeudellisesti osapuolia sitovina. Tämän vuoksi Suomen ja Yhdysvaltojen välinen pöytäkirja on käsitelty Suomessa valtiosopimuksena ja se on saatettu voimaan tasavallan presidentin asetuksella (1358/1991).

Suomi on tehnyt 29 päivänä maaliskuuta 2007 Yhdysvaltojen kanssa kahdenvälisen, oikeudellisesti sitomattoman puolustusmateriaalialan yhteistyötä koskevan periaatejulistuksen. Lisäksi Yhdysvallat on tehnyt vas-

taavat periaatejulistukset muun muassa Ruotsin, Tanskan, Norjan, Alankomaiden, Iso-Britannian ja Italian kanssa. Periaatejulistusten tavoitteena on puolustusmateriaalialan yhteistyön tehostaminen ja ne luovat perusteet muun muassa huoltovarmuutta, vientivalvontaa, suorituskykyvaatimusten harmonisointia ja tietoturvallisuutta koskevalle yhteistyölle. Periaatejulistusten kattavuus on täten pöytäkirjoja laajempi.

2 Nykytila

2.1 Nykyinen sopimus

Suomen ja Yhdysvaltojen hallitusten välillä vuonna 1991 tehdyn sopimuksen tavoitteena on kaupanesteiden poistaminen Suomen ja Yhdysvaltojen puolustusministeriöiden hallinnonalojen hankinnoissa. Lisäksi osapuolet pyrkivät saamaan aikaan hankinnoissaan mahdollisimman tasapuoliset kilpailumahdollisuudet toisesta valtiosta oleville yrityksille. Sopimus kattaa Suomen puolustusministeriön ja Yhdysvaltojen puolustusministeriön hallinnonalojen tavaroita ja niihin liittyviä palveluita sekä tutkimus- ja kehitystyötä koskevat hankinnat. Sopimuksessa määritellään edellä selostettujen tavoitteiden saavuttamiseksi noudatettavat periaatteet ja menettelytavat.

Sopimus on vuodesta 1991 saakka muodostanut pohjan Suomen ja Yhdysvaltojen väliselle puolustusmateriaalialan yhteistyölle. Sopimus on mahdollistanut puolustushallintojen välisen puolustusmateriaalia ja -hankkeita koskevan tiedonvaihdon ja yhteistyön ja on helpottanut yhdysvaltalaista alkuperää olevan puolustusmateriaalin hankintoja. Sopimus sisältää tapauskohtaisen poikkeusmahdollisuuden 3 päivänä maaliskuuta 1933 annetun Yhdysvaltojen kansallisen lain säännöksistä (Act making appropriations for the Treasury and Post Office Departments for the fiscal year ending June 30, 1934 and for other purposes), niin sanottu "Buy American Act". Lain tavoitteena on kotimaisuuden suosiminen liittovaltiotason hankinnoissa. Lain mukaan julkiseen käyttöön voidaan hankkia vain sellaisia tavaroita, aineksia ja materiaaleja, jotka on tuotettu tai louhittu Yhdysvalloissa tai, jos kyse on teollista val-

mistusta vaativasta tavarasta, aineksesta tai materiaalista, joka on olennaisilta osiltaan valmistettu Yhdysvalloissa tuotetusta, valmistetusta tai louhitusta materiaalista, tavarasta tai aineksesta. Sopimuksen suoma poikkeusmahdollisuus on edesauttanut Suomen teollisuuden vientimahdollisuuksia Yhdysvaltojen puolustusministeriön hallinnonalan hankintojen osalta.

Sopimus on sen IX artiklan mukaisesti voimassa viisi vuotta. Tämän jälkeen sopimuksen voi-massaolo jatkuu viisi vuotta kerrallaan, jollei sitä ole irtisanottu toisen sopimuspuolen toimesta kuusi kuukautta ennen viiden vuoden jakson päättymistä.

2.2 Laki julkisista hankinnoista

Julkisista hankinnoista annettu laki (348/2007), jäljempänä hankintalaki, tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007. Hankintalain säädetään viranomaisten ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien yksiköiden hankintojen kilpailuttamismenettelyistä ja niihin liittyvistä oikeussuojakeinoista. Lain tarkoituksena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden hankintojen tekemistä sekä turvata kaikille tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa.

Lailla on pantu täytäntöön julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekemennettelyjen yhteensovittamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY, jäljempänä hankintadirektiivi, sekä julkisia tavarahankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimuksiin liittyvien muutostenhakumenettelyiden soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettu neuvoston direktiivi 89/665/ETY.

Lain soveltaminen puolustusministeriön hallinnonalan hankintoihin

Hankintalakia sovelletaan puolustusministeriön hallinnonalan tavara- ja palveluhankintoihin, joiden ennakoitu arvo on vähintään 15 000 euroa, jos kyseessä ei ole lain 8 §:ssä mainittu palveluhankinta tai lain 7 §:ssä tarkoitettu hankinta.

Hankintalain 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka ovat salassa pidettäviä tai joiden toteuttaminen edellyttää lakiin perustuvia erityisiä turvatoimenpiteitä taikka jos valtion keskeiset turvallisuusedut sitä vaativat. Saman momentin 2 kohdan mukaisesti soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu hankinnat, joiden kohde soveltuu pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön.

Pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön soveltuvien hankintojen jääminen hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle perustuu hankintadirektiivin 10 artiklaan ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, jäljempänä EY:n perustamissopimus, 296 artiklaan. EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaa rajoittavan, jäsenvaltioiden turvallisuuspoliittisia oikeuksia koskevan 296 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jokainen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeelliseksi keskeisten turvallisuussetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan saa heikentää sellaisten tuotteiden kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla, joita ei ole tarkoitettu nimenomaan sotilaalliseen käyttöön.

Puolustusministeriön hallinnonalan muihin kuin hankintalain 7 ja 8 §:ssä mainittuihin hankintoihin on sovellettava hankintalain säännöksiä. Sotilaalliseen ja siviilikäyttöön tarkoitettujen eli niin kutsututtujen kaksikäyttötuotteiden hankintoihin tulee soveltaa hankintalain säännöksiä, ellei niiden käyttötilanteen vuoksi EY:n perustamissopimuksen 296 artiklassa oleva poissuljenta tule sovellettavaksi.

Hankintojen menettelysäännökset

Hankintalaki sisältää kahdentasoisia menettelysäännöksiä. EU-kynnysarvot ylittäviin lain soveltamisalaan kuuluviin tavarahankintoihin sekä liitteen A mukaisiin EU-kynnysarvot ylittäviin ensisijaisiin palveluhankintoihin sovelletaan lain 5–8 luvun menettelysäännöksiä. Näiden hankintojen osalta 5 luku sisältää muun muassa säännökset sovellettavista hankintamenettelyistä, hankin-

tamenettelyn valinnasta sekä tiettyjen hankintamenettelyiden perusteista. Säännökset hankintojen ilmoitusvelvollisuudesta ja määräajoista sisältyvät 6 lukuun. Säännökset muun muassa tarjouspyynnöstä, sen sisällöstä sekä tarjouspyyntöä koskevista menettelytavoista, hankinnan määrittelystä ja tarjouksista sisältyvät 7 lukuun. Ehdokkaiden ja tarjoajien valinnasta sekä tarjouksen valinnasta säädetään 8 luvussa.

Edellä mainittujen lukujen säännöksiä sovelletaan niihin hankintalain soveltamisalaan kuuluviin puolustusministeriön hallinnonalan tavara- ja palveluhankintoihin, joiden ennakoitu kokonaisarvo ylittää EU-kynnysarvon. Vuosina 2008–2009 sovellettava EU-kynnysarvo on 133 000 euroa. Palveluhankintojen osalta lisäedellytyksenä on, että kyseessä oleva hankinta on liitteen A mukainen.

Mikäli tavarahankintojen ja liitteen A palveluhankintojen ennakoitu arvo alittaa EU-kynnysarvon sovelletaan niihin 9 luvun säännöksiä. Saman luvun säännöksiä sovelletaan myös liitteen B hankintoihin. Edellä mainittu luku määrittelee näihin hankintoihin sovellettavat hankintamenettelyt ja sisältää säännökset neuvottelumenettelyn ja suora-hankinnan edellytyksistä, hankinnasta ilmoittamisesta, tarjouspyynnön tekemisestä ja sisällöstä sekä tarjoajien ja tarjouksen valinnasta.

Hankintapäätös, hankintasopimus ja oikeusturvakeinot

Hankintalain 10 luku sisältää säännökset hankintaa koskevista päätöksistä ja niiden tiedoksiannosta. Luvussa säädetään myös hankintasopimuksen tekemisestä sekä asiakirjojen julkisuudesta.

Hankintalain 11 luku sisältää säännökset hankintojen oikeusturvakeinoista ja vahingonkorvausvelvollisuudesta. Hankintalain mukaisena muutoksenhakuelimenä toimii markkinaoikeus, jonka päätöksistä voi valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Edellä mainittuja säännöksiä sovelletaan kaikkiin hankintalain soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin.

2.3 Hankinnat, joiden kohde soveltuu pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön

Suomen lainsäädäntö

Puolustusministeriön hallinnonalan hankinnoista jäävät hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle edellä luvussa 2.2 selostetulla tavalla muun muassa hankinnat, joiden kohde soveltuu pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön. Näistä hankinnoista ei ole voimassa lain tai asetuksen tasoista sääntelyä.

Hankinnoista, joihin ei sovelleta lakia julkisista hankinnoista annetulla asetuksella (342/1994) säädettiin aikaisemmin muun muassa pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön soveltuvista hankinnoista. Sääntelyn tarpeellisuutta perusteltiin tuolloin hankintojen erityispiirteillä, runsaalla määrällä ja niihin vuosittain käytettävien määrärahojen suuruudella. Hankintalaki kumosi voimaantullessaan edellä mainitun asetuksen, mistä johtuen muun muassa hankintalain 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen, pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön soveltuvat hankinnat jäivät ilman laintasoisista sääntelyä. Tästä johtuen puolustusministeriö asetti 10 päivänä huhtikuuta 2006 työryhmän valmistelemaan hallituksen esitystä laiksi, joka sääntelisi hankintalain 7 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviä hankintoja. Työryhmässä ovat edustettuina puolustusministeriön lisäksi sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö. Työryhmän työ on kesken.

Euroopan unionin poliittiset aloitteet ja sääntely

Euroopan puolustusvirasto on pyrkinyt kehittämään Euroopan puolustusmateriaalimarkkinoita muun muassa avaamalla niitä eurooppalaiselle kilpailulle vuonna 2006 hyväksytyjen käytäntöjen kautta. Käytäntösäännöt hyväksyneet jäsenvaltiot ilmoittavat viraston internetsivuilla yli yhden miljoonan euron arvoiset EY:n perustamissopimuksen 296 artiklan soveltamisedellytykset täyttävät hankintansa. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole muun muassa salustekniikkaan liittyvissä hankinnoissa tai

hankinnoissa, joissa poikkeukselliset valtion turvallisuuteen liittyvät pakottavat syyt edellyttävät hankinnan toteuttamista ilman kilpailua. Käytäntösäännöt eivät velvoita oikeudellisesti jäsenvaltioita, vaan ne ovat luonteeltaan poliittinen tahdonilmaisu jäsenvaltioiden pyrkimyksestä avata pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön soveltuvia hankintoja Euroopan laajuiselle kilpailulle.

Euroopan yhteisöjen komissio on antanut useita puolustusmateriaalipolitiikkaa koskevia tiedonantoja 2000-luvulla. Muun muassa joulukuussa 2006 antamallaan EY:n perustamissopimuksen 296 artiklaa koskevalla komission tulkitsevalla tiedonannolla komissio on pyrkinyt tiukentamaan tulkintakäytäntöä siitä, milloin jäsenvaltiot voivat 296 artiklaan vedoten jättää soveltamatta hankintadirektiiviä puolustusalan hankintoihin. Jäsenvaltiot ovat käyttäneet edellä mainittua poikkeusta komission mukaan liian laajasti, mikä on heikentänyt markkinoiden avoimuutta.

Euroopan parlamentti on 14 päivänä tammikuuta 2009 hyväksynyt lainsäädäntöpäätöslauselman, jossa se hyväksyy tarkistetun komission ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta puolustus- ja turvallisuusalalla (KOM(2007) 0766), jäljempänä puolustus- ja turvallisuushankintadirektiiviehdotus. Puolustus- ja turvallisuushankintadirektiiviehdotus hyväksytään neuvostossa keväällä 2009. Direktiivi tulee voimaan seuraavana päivänä siitä, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä ja se on pantava täytäntöön Suomessa 24 kuukauden kuluessa sen voimaantulosta.

Puolustus- ja turvallisuushankintadirektiiviehdotuksessa annetaan jäsenvaltioille puolustus- ja turvallisuussektorin erityispiirteisiin soveltuvat hankintasäännöt. Tavoitteena on avoimempi ja tehokkaampi rajat ylittävä hankintojen kilpailutus Euroopassa. Puolustus- ja turvallisuushankintadirektiiviehdotuksen mukaisia menettelyjä sovelletaan muun muassa niihin puolustus-hankintoihin, joissa jäsenvaltio ei katso tarvitsevänsä EY:n perustamissopimuksen 296 artiklan mukaista hankinnan poissulkemista sisämarkkinasäännöis-

tä keskeisten turvallisuusasetujensa vuoksi. Jäsenvaltiot voivat käyttää uusia sääntöjä monimutkaisissa ja arkaluontoisissa puolustus- ja turvallisuusalan hankinnoissa vaarantamatta keskeisiä turvallisuusasetujaan. Puolustus- ja turvallisuushankintadirektiiviehdotuksen määräykset koskevat julkisia tavara- ja palveluhankintoja, joiden arvo ilman arvonalisäveroä on vähintään 412 000 euroa sekä julkisia rakennusurakoita, joiden arvo on vähintään 5 150 000 euroa. Näiden kynnysarvojen alle jäävien hankintojen osalta sovelletaan kunkin jäsenvaltion kansallisia hankintamenettelyjä.

3 Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on saattaa voimaan uusi Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välinen vastavuoroisia puolustushankintoja koskeva pöytäkirja, jolla edelleen kehitetään ja laajennetaan maiden välistä puolustusmateriaalialan yhteistyötä sekä parannetaan kotimaisen teollisuuden kilpailuedellytyksiä Yhdysvaltojen puolustusministeriön hallinnonalan hankinnoissa. Pöytäkirja korvaa voimaan tullessaan nykyisen vuonna 1991 tehdyn puolustusmateriaalihankintoja koskevan sopimuksen.

Pöytäkirjan määräysten voimaansaattaminen ei edellytä muutoksia Suomen kansalliseen lainsäädäntöön. Pöytäkirjan määräykset eivät myöskään ole ristiriidassa puolustus- ja turvallisuushankintadirektiiviehdotuksen säännösten kanssa.

Matti Vanhasen toisen hallituksen 19 päivänä huhtikuuta 2007 antaman hallitusohjelman 1 luvun mukaan hallitus syventää transatlanttista yhteistyötä Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa politiikan, talouden ja turvallisuuden aloilla niin kahdenvälisesti kuin Euroopan unionin kautta. Matti Vanhasen toisen hallituksen 5 päivänä joulukuuta 2007 antaman strategia-asiakirjan 8.2 kohdassa on tämän tavoitteen yhdeksi indikaattoriksi asetettu Suomen ja Yhdysvaltojen välisen materiaaliyhteistyötä käsittelevän yhteisymmärryspöytäkirjan (MOU) kansallinen voimaansaattaminen ja yhteistyön tulokset.

4 Esityksen vaikutukset

Esitykseen sisältyvä pöytäkirja korvaa nykyisen vuonna 1991 tehdyn sopimuksen. Esitykseen sisältyvän pöytäkirjan vaikutukset vastaavat siten pääosin korvattavan sopimuksen vaikutuksia. Kun pöytäkirjalla kuitenkin edelleen kehitetään ja laajennetaan maiden välistä puolustusmateriaalialan yhteistyötä sekä parannetaan kotimaisen teollisuuden kilpailuedellytyksiä, vahvistaa pöytäkirja nykyisen sopimuksen vaikutuksia entisestään.

Esitykseen sisältyvän pöytäkirjan ja lain hyväksymisellä ei ole vaikutusta valtion talousarvioon. Pöytäkirjasta ei aiheudu hallintoa koskevia muutosvelvoitteita tai -tarpeita, vaan pöytäkirjan mukaiset velvoitteet voidaan toteuttaa puolustushallinnon nykyisen organisaation puitteissa nykyisillä voimavoimilla.

Esitykseen sisältyvä pöytäkirja luo jatkossa pohjan Suomen ja Yhdysvaltojen väliselle puolustusmateriaalialan yhteistyölle sekä mahdollistaa sen edelleen kehittämisen ja laajentamisen. Pöytäkirja luo myös perustan muun muassa puolustusmateriaalin hankinnalle Yhdysvalloista. Pöytäkirjan pohjalta tehtävällä yhteistyöllä luodaan edellytyksiä sotilaallisen huoltovarmuuden turvaaville materiaalihankkeille ja -hankinnoille. Yhteistyöllä parannetaan puolustusvoimien mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen kriisinhallintaan ja hankkia materiaalia sekä täydennyksiä kriisiaikana. Lisäksi yhteistyöllä pyritään alentamaan puolustusmateriaalin hankinta- ja ylläpitokustannuksia, parantamaan yhteensopivuutta sekä kotimaisen teollisuuden vientimahdollisuuksia. Kaikilla näillä seikoilla voidaan katsoa olevan myönteisiä taloudellisia vaikutuksia.

Esitykseen sisältyvän pöytäkirjan hyväksyminen lisää maiden puolustushankintojen avoimuutta ja parantaa suomalaisen teollisuuden kilpailuedellytyksiä Yhdysvaltojen puolustusministeriön hallinnonalan hankinnoissa. Pöytäkirja sisältää periaatteet Yhdysvaltojen puolustusministeriön hallinnonalan hankintoja koskevien tarjouskilpailujen avaamisesta myös suomalaiselle teollisuudelle. Lisäksi pöytäkirja määrittelee muun muassa periaatteet tarjouskilpailun ratkaisusta ilmoittamisesta sekä siitä, miten hävinneelle

tarjoajalle on annettava lisätietoja. Nämä osaltaan edesauttavat kotimaisia yrityksiä vientiponnisteluissa. Pöytäkirjan 2 artiklan D kappale sisältää määräyksen, jonka perusteella suomalaiset yritykset vapautetaan niin sanotun Buy American Act:n vaatimuksista, mikä osaltaan parantaa suomalaisten yritysten kilpailuasemaa Yhdysvaltojen puolustusministeriön hallinnonalan hankinnoissa.

5 Asian valmistelu

Suomi esitti Yhdysvalloille vuonna 2006 neuvotteluja nykyisen sopimuksen uudistamisesta. Suomen aloitteen taustalla oli pyrkimys kehittää ja laajentaa maiden välistä puolustusmateriaalialan yhteistyötä sekä päivittää osin jo vanhentunut sopimus.

Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisessä kokouksessa käsiteltiin hanketta 29 päivänä syyskuuta 2006 ja sovittiin, että puolustusministeriö esittää valtioneuvostolle valtuuskunnan asettamista sopimuksen uudistamista koskevia neuvotteluja varten. Valtioneuvoston yleisistunto asetti 5 päivänä lokakuuta 2006 valtuuskunnan sopimuksen uudistamisesta käytäviin neuvotteluihin. Valtuuskuntaan nimitettiin sekä ulkoasianministeriön että puolustusministeriön edustajia.

Pöytäkirjan valmistelu ja neuvottelut kestivät syksystä 2006 kevääseen 2008. Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteinen kokous käsitteli pöytäkirjaa 25 päivänä huhtikuuta 2008. Eduskunnan ulkoasianvaliokunnalle selvitettiin neuvottelujen tilannetta 29 päivänä huhtikuuta 2008. Puolustusvaliokunnalle annettiin vastaavat tiedot 6 päivänä toukokuuta 2008. Puolustusministeri allekirjoitti pöytäkirjan Suomen puolesta 13 päivänä kesäkuuta 2008 Helsingissä tasavallan presidentin myöntettyä siihen allekirjoitusvaltuudet 30 päivänä toukokuuta 2008. Yhdysvaltojen hallituksen puolesta pöytäkirja allekirjoitettiin 5 päivänä elokuuta 2008 Washingtonissa.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot ulkoasianministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä ja työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Lausunnoissa esitykseen suhtauduttiin joko myönteisesti tai neutraalisti. Lausunnoissa esitettiin myös joitakin tarkennuksia esityksen perusteluihin. Lausunnoissa esitetyt kannanotot ja tarkennusehdotukset on otettu huomioon esitystä viimeistellessä.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä puolustusministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Pöytäkirjan sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. Soveltaminen. Pöytäkirjan 1 artiklassa määritellään pöytäkirjan soveltamisala. Pöytäkirjan soveltamisalaa on nykyiseen sopimukseen verrattuna laajennettu koskemaan myös palveluhankintoja.

Pöytäkirjan soveltamisala kattaa puolustusministeriöiden tekemät, puolustuskykyä koskevat tutkimus- ja kehitystyön hankinnat sekä tavara- ja palveluhankinnat. Pöytäkirja kattaa siten Suomen puolustusministeriön hallinnonalan hankintalain soveltamisalaan kuuluvat hankinnat sekä hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät hankinnat, kuten hankinnat, joiden kohde soveltuu pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön. Pöytäkirjaa ei kuitenkaan sovelleta rakentamiseen tai rakentamissopimusten nojalla toimitettuihin rakennusmateriaaleihin.

2 artikla. Keskinäistä puolustusyhteistyötä ohjaavat periaatteet. Artikla sisältää yhteistyötä koskevat periaatteet. Nykyinen sopimus ei sisällä A–C ja E–F kappaleen periaatteita. Artiklan D kappaleen 1, 4 ja 9–11 kohdan periaatteet ovat myös uusia nykyiseen sopimukseen verrattuna. Kappaleen 2, 6 ja 7 kohdan periaatteita on muutettu.

Artiklan A kappaleen mukaan sopimuspuolet tunnustavat ja odottavat toisen sopimuspuolen käyttävän vaatimusten määrittelyssä, ostoissa, hankinnoissa ja sopimusten solmimisessa vakaita menettelyjä, jotka perustuvat ja edistävät hankintojen täytäntöönpanon avoimuutta ja luotettavuutta. Kappaleessa veloitetaan kumpikin sopimuspuoli varmistamaan, että sen omat menettelyt ovat hankintamenettelyjä koskevan 5 artiklan mukaisia.

Artiklan B kappaleen mukaisesti kumpikin sopimuspuoli sitoutuu noudattamaan pöytäkirjassa asetettuja veloitteita edellyttäen, että se saa vastavuoroisen kohtelun toisen sopimuspuolen taholta.

Artiklan C kappale velvoittaa kummankin sopimuspuolen suhtautumaan myönteisesti toisen sopimuspuolen esittämiin yhteistyöpyyntöihin, jotka koskevat puolustuskykyyn

liittyvää tutkimusta ja kehitystyötä, tuotantoa, hankintoja ja logistista tukea. Sopimuspuolten tulee täyttää kappaleessa asetetut veloitteet kansallisen lainsäädäntönsä, toimintaperiaatteidensa ja kansainvälisten veloitteidensa mukaisesti.

Pöytäkirjassa tarkoitettuja toimintaperiaatteita sisältyy Suomen osalta muun muassa puolustusministeriön antamiin puolustushallinnon materiaali- ja teollisuuspolitiikkaa koskeviin strategia-asiakirjoihin ja hallinnonalan hankintatointa koskeviin ohjeisiin sekä pääesikunnan antamiin puolustusvoimien hankintatointa koskeviin ohjeisiin. Kansainväliset veloitteet kattavat pöytäkirjassa lähinnä Euroopan yhteisön lainsäädännön, kuten asetukset ja direktiivit, sekä Suomessa voimassaolevat valtiosopimukset.

Artiklan D kappale sisältää tarkempia periaatteita muun muassa puolustushankinnoista, teollisuuden markkinoille pääsystä ja sopimuspuolten välisestä tiedonvaihdosta. Sopimuspuolten tulee täyttää kappaleessa asetetut veloitteet kansallisen lainsäädäntönsä, toimintaperiaatteidensa ja kansainvälisten veloitteidensa mukaisesti.

Niihin Suomen puolustusministeriön hallinnonalan hankintoihin, joita ei ole rajattu hankinta-lain soveltamisalan ulkopuolelle sovelletaan hankintalain säännöksiä. Puolustusministeriön hallinnonalan hankinnat jäävät hankintalain 7 §:n mukaisesti lain soveltamisalan ulkopuolelle siltä osin kuin ne ovat salassa pidettäviä, vaativat erityisiä turvatoimenpiteitä tai koskevat valtion keskeisiä turvallisuusetuja taikka niiden kohde soveltuu pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön. Mainittuja hankintoja koskevia säännöksiä ei ole voimassa olevassa lainsäädännössä.

Kappaleen 1 kohdassa sopimuspuolet veloitetaan edistämään puolustushankintoja tavoitteenaan saavuttaa pitkällä aikavälillä hankinnoissaan kohtuudenmukainen tasapaino.

Kappaleen 2 kohdassa sopimuspuolet veloitetaan poistamaan hankinnan esteitä. Tämä tarkoittaa kohdan mukaan sitä, että toisessa maassa toimiville teollisuusyrityksille on suotava yhtä edullinen kohtelu kuin omas-

sa maassa toimiville teollisuusyrityksille. Kohdan mukaan kun toisessa maassa toimiva vastuullinen teollisuusyritys toimittaa tarjouksen, joka on edullinen ja tarjouspyyntöä vastaava, molemmat sopimuspuolet suostuvat luopumaan kotimaisten tuotteiden suostumisesta vaatimuksesta.

Yhdysvaltojen neuvottelujen aikana antaman ilmoituksen mukaan tämä kohta sisältää Yhdysvaltojen osalta poikkeaman Buy American Act:n vaatimuksista. Yhdysvaltojen puolustusministeriö tulee pöytäkirjan voimaantullessa tekemään päätöksen siitä, että Yhdysvaltojen puolustusministeriön hallinnonalan hankinnoissa suomalaisiin yrityksiin ei sovelleta Buy American Act:n vaatimuksia. Kohdan perusteella Suomi sitoutuu myöntämään vastaavan poikkeuksen oman lainsäädäntönsä ja toimintaperiaatteidensa sallimissa rajoissa. Suomen lainsäädännössä tai toimintaperiaatteissa ei nykyisellään ole vaatimuksia, jotka edellyttäisivät kotimaisten tuotteiden suosimista.

Kappaleen 3 kohdan mukaan sopimuspuolten tulee soveltaa sopimusmenettelyjä, jotka sallivat kummankin maan kaikkien vastuullisten teollisuusyritysten kilpailla pöytäkirjan piiriin kuuluvista hankinnoista.

Kappaleen 4 kohdassa määrätään, että sopimuspuolten tulee ottaa kattavasti huomioon kaikki joko Suomessa tai Yhdysvalloissa toimivat vastuulliset teollisuusyritykset kummankin maan hankintaviranomaisten toimintaperiaatteiden ja ehtojen mukaisesti. Kohdan mukaan tarjousten on täytettävä suorituskykyä, laatua, toimitusta ja kustannuksia koskevat ehdot. Jos mahdollisten tarjoajien tai heidän tuotteidensa on täytettävä tietyt osallistumisedellytykset voittaakseen tarjouskilpailun, kummankin sopimuspuolen tulee ottaa kattavasti huomioon toisen maan teollisuusyritysten hakemukset saada osallistua kilpailuun. Tämä tehdään hankinnan suorittavan sopimuspuolen lainsäädännön, toimintaperiaatteiden, menettelyjen ja kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

Siltä osin kuin Suomen puolustusministeriön hallinnonalan hankinnat kuuluvat hankintalain soveltamisalaan, hankintalain 52 ja 71 §:ssä on säännökset ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuuden arvioinnista. Ehdokkaiden ja tarjoajien poissulkemisesta tarjouskilpailusta

säädetään hankintalain 53–59 §:ssä. Tuotteiden teknistä määrittelyä koskevat ehdot sisältyvät puolestaan hankintalain 44–45 §:ään ja hankintasopimuksen erityisehdoista säädetään 49 §:ssä. Hankintalain 46 § sääntelee tarjouksen vaatimuksenmukaisuuden osoittamista. Hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien puolustusministeriön hallinnonalan hankintojen osalta ei ole lainsäädäntöä.

Kappaleen 5 kohdassa veloitetaan sopimuspuolet antamaan 5 artiklan mukaisesti vaatimuksia ja suunniteltuja hankintoja koskevia tietoja. Tiedot on annettava, jotta voitaisiin varmistaa, että toisen maan teollisuusyrityksillä on tarvittaessa riittävästi aikaa ehtiä täyttää mahdolliset osallistumisvaatimukset ja jättää tarjous.

Asiaa koskevaa Suomen lainsäädäntöä käsitellään tarkemmin 5 artiklan tietojen antamista koskevien määräysten yhteydessä.

Kappaleen 6 kohdassa määrätään sopimuspuoli varmistamaan, että sen teollisuusyritysten käytettäväksi toisen sopimuspuolen toimesta annettuja teknisiä tietoja ja puolustusalan tavaroita ja palveluja ei käytetä ilman yksinoikeuden omistajien tai haltijoiden kirjallista lupaa mihinkään muuhun tarkoitukseen kuin pöytäkirjan mukaisten puolustus-hankintoja koskevien tarjousten tekemiseen tai niiden täytäntöönpanoon. Kappaleen johdolaan mukaan tämä velvoite on täytettävä sopimuspuolten kansallisen lainsäädännön, toimintaperiaatteiden ja kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Kappaletta vastaava velvoite sisältyy nykyisen sopimuksen II artiklaan.

Yksinoikeuksilla tarkoitetaan pöytäkirjan määräyksissä immateriaalioikeuksia sekä yrityssalaisuuksia.

Immateriaalioikeuksien suojasta on säädetty Suomessa muun muassa patenttilaissa (550/1967), hyödyllisyysmallioikeudesta annetussa laissa (800/1991), mallioikeuslaissa (221/1971), tavaramerkkilaisissa (7/1964), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetussa laissa (32/1991) ja tekijänoikeuslaissa (404/1961). Teollisoikeuksien ja tekijänoikeuden rikkominen on säädetty rangaistavaksi rikoslain (39/1889) 49 luvussa. Siltä osin kuin pöytäkirjan määräyksessä tarkoitettut tekniset tiedot ja puolustusalan tavarat ja

palvelut sisältävät yrityssalaisuuksia, sovelletaan niiden oikeudettomaan käyttöön rikoslain 30 luvun 5 ja 6 §:n säännöksiä.

Suomen lainsäädäntö ei sisällä muita säännöksiä siitä, miten yritys voi käyttää sille annettuja teknisiä tietoja tai puolustusalan tavaroita tai palveluja. Asiasta voidaan sopia vapaasti yrityksen ja tiedot, tavarat tai palvelut luovuttaneen tahon välillä. Tämä mahdollistaa erilaisten muun muassa salassapito- ja lisenssisopimusten solmimisen. Salassapitosopimuksia käytetään puolustusmateriaalialan hankinnoissa yleisesti ja ne ovat usein edellytys tarjouskilpailuun osallistumiselle.

Kappaleen 7 kohdassa veloitetaan sopimuspuolet suojaamaan yksinoikeuksia sekä luottamuksellista, suojattavaa, vientirajoitusten kohteena olevaa ja turvallisuusluokiteltua materiaalia ja tietoa. Kohta sisältää kiellon luovuttaa tällaisia tietoja, tavaroita tai palveluja kolmanteen maahan tai millegään muulle osapuolelle ilman ne toimittaneen sopimuspuolen etukäteistä kirjallista suostumusta. Samoin kuin D kappaleen muissakin kohdissa, sopimuspuolet veloitetaan tähän kansallisen lainsäädäntönsä, toimintaperiaatteidensa ja kansainvälisten veloitteidensa mukaisesti.

Yksinoikeuksien suojan osalta Suomen lainsäädäntöä on selostettu edellä 6 kohdan yhteydessä. Yksinoikeudet on Suomessa suojattu kuten pöytäkirjan määräyksessä edellytetään.

Kohdassa mainitulla luottamuksellisella ja suojattavalla materiaalilla ja tiedolla ei tarkoiteta kansainvälisistä tietoturvaluokituksista annetussa laissa (588/2004) tarkoitettua erityissuojattavaa tietoaineistoa, vaan esimerkiksi yritysten liike- ja ammattisalaisuuksia. Näiden tietojen julkisuutta sääntelee viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen osalta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999). Sen 24 §:ssä on säädetty siitä, mitkä viranomaisen asiakirjat ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta säädetään mainitun lain 26 §:ssä. Yritysten hallussa olevien liike- ja ammattisalaisuuksien ja muiden vastaavien elinkeinotoimintaa koskevien tietojen oikeudeton luovuttaminen on säädetty rangaistavaksi rikoslain 30 luvun 5 ja 6 §:ssä. Suomen lainsäädäntö sisältää pöytäkirjan määrä-

yksen tarkoittamat säännökset luottamuksellisen ja suojattavan materiaalin ja tiedon suojasta.

Kohdassa mainitulla turvallisuusluokitellulla materiaalilla ja tiedolla tarkoitetaan Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen välisen sotilastiedon turvallisuutta koskevan sopimuksen (SopS 95/1991) ja sen lisäsovimuksen mukaisesti turvallisuusluokiteltua tietoaineistoa. Kansainvälisen tietoturvaluokituksen mukaisesti turvallisuusluokitellun tietoaineiston suojaa sääntelee kansainvälisistä tietoturvaluokituksista annettu laki. Lain 6 §:n 1 momentissa on salassapitovelvollisuutta koskeva erityissäännös, jonka mukaan kansainvälisen tietoturvaluokituksen mukaisesti turvallisuusluokiteltu tietoaineisto on pidettävä salassa. Mainitun lain 6 §:n 2 momentin mukaan tätä erityissuojattavaa tietoaineistoa saa käyttää ja luovuttaa vain siihen tarkoitukseen, jota varten se on annettu, jollei se, joka on määritellyt aineiston turvallisuusluokan, ole antanut muuhun suostumustaan. Säännös on pöytäkirjan veloitteen mukainen.

Vientirajoitusten kohteena olevasta materiaalista ja tiedosta säädetään puolustustarvikkeiden ja kaksikäyttötuotteiden osalta vientivalvontalainsäädännössä.

Puolustustarvikkeiden vientivalvonnasta on säädetty puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetussa laissa (242/1990). Puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetulla asetuksella (108/1997) ja puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun asetuksen täytäntöönpanosta annetulla puolustusministeriön päätöksellä (192/1997) on annettu tarkemmat säännökset siitä, mitä tuotteita pidetään laissa tarkoitettuina puolustustarvikkeina sekä niihin liittyvänä teknologiana ja tietotaitona.

Puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain 2 §:n perusteella puolustustarvikkeiden maastavienti ja kauttakuljetus on sallittua ainoastaan siihen myönnetyllä luvalla. Lain 3 §:n mukaan maastavientilupaa ei myönnetä, jos lupa vaarantaisi Suomen turvallisuutta tai olisi Suomen omaksunan ulkopoliittisen linjan vastainen. Puolustustarvikkeiden maastavientiä,

kauttakuljetusta ja välitystä koskevista yleisistä suuntaviivoista annettu valtioneuvoston päätös (1000/2002) sisältää täsmentävät, ohjeelliset soveltamissäännöt ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta siitä, milloin kyseessä on lain 3 §:ssä tarkoitettu tilanne. Käytännössä lupaa ei ole myöskään myönnetty vientiin, jonka kohteena oleva puolustustarvike on tuotu Suomeen jälleenvientirajoituksin tai -kieltoin.

Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta on säädetty kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetussa laissa (562/1996). Kaksikäyttötuotteista vientirajoitusten kohteena ovat lain 2 §:ssä mainitut tuotteet. Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta säädetään lisäksi kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian vientiä koskevan yhteisön valvontajärjestelmän perustamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1334/2000 ja neuvoston yhteisessä toiminnassa tiettyihin sotilaallisiin loppukäyttöihin liittyvän teknisen avun valvonnasta (2000/401/YUTP), jonka neuvosto on hyväksynyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 14 artiklan perusteella. Edellä mainitun lain tai neuvoston asetuksen nojalla valvonnanalaisen kaksikäyttötuotteen vienti ja yhteisötoimitus on sallittu vain luvan perusteella. Lain mukaan lupa voidaan jättää myöntämättä muun muassa jos tavara tai palvelu on tuotu Suomeen jälleenvientirajoituksin tai -kieltoin.

Suomen vientivalvontalainsäädäntö ja sen vakiintunut tulkintakäytäntö vastaavat pöytäkirjan velvoitetta vientirajoitusten kohteena olevan materiaalin ja tiedon osalta.

Kappaleen 8 kohdan mukaan sopimuspuolten tulee vaihtaa tietoja olennaisista säädöksistä, täytäntöönpanomääräyksistä, toiminta-ohjeista ja hallinnollisista menettelyistä.

Kappaleen 9 kohta velvoittaa sopimuspuolet vaihtamaan vuosittain tilastoja, joista käy ilmi edellisen vuoden aikana toisen maan teollisuusyrityksiltä hankittujen puolustusalan hankintojen rahallinen kokonaisarvo. Tilastotiedoista valmistellaan vuosittain yhteenveto.

Kappaleen 10 kohdan mukaan sopimuspuolten tulee tarjota asianmukaista toimintaperiaatteisiin liittyviä ohjausta ja hallintomenettelyjä omille puolustusorganisaatioilleen pöytäkirjan määräysten täytäntöönpanoa varten.

Kappaleen 11 kohdassa asetetaan sopimuspuolille velvoite luoda hankinnan suorittavan osapuolen pyynnöstä pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvien puolustuskykyyn liittyvien hankintojen logistista tukea koskevat järjestelyt ja menettelyt. Tätä varten molempien sopimuspuolten tulee vaadittaessa ja yhteisesti sovitulla tavalla asettaa puolustuksensa logistiikkajärjestelmät ja resurssit käytettäväksi.

Artiklan E kappaleessa todetaan, ettei pöytäkirjan määräyksillä luoda itsenäistä toimivaltaa myöntää Suomen ja Yhdysvaltojen vientivalvontalainsäädännössä määriteltyjen puolustusalan tuotteiden vientilupia. Lisäksi kappaleessa määrätään, että sopimuspuolten puolustusalan tuotteiden vientiä koskevaa vientivalvontalainsäädäntöä tulee noudattaa.

Puolustusalan tuotteita koskevaa Suomen vientivalvontalainsäädäntöä on selostettu edellä 2 artiklan D kappaleen 7 kohdan yhteydessä.

Artiklan F kappaleen mukaan pöytäkirjan kohtiin vetoamalla ei voi estää tarvittavien vienti-valvontamääräysten noudattamista yksittäisissä yhteishankkeita koskevissa sopimuksissa tai järjestelyissä.

3 artikla. Vastaostot. Artikla käsittelee vastaostoja eli vastakauppoja. Artikla velvoittaa sopimuspuolet keskustelemaan toimenpiteistä, joilla rajoitetaan vastaostosopimusten kummankin maan puolustusteollisuuden perustalle aiheuttamia haittavaikutuksia. Vastaava määräys sisältyy nykyisen sopimuksen III artiklaan.

Puolustusministeriön hallinnonalan muista maista tekemissä puolustusmateriaalihankinnoissa edellytetään teollista yhteistyötä eli vastaostoja sen mukaisesti mitä eduskunta on valtion talousarviossa edellyttänyt hankintaan käytettäviä varoja myöntäessään. Vuodesta 2002 lähtien teollista yhteistyötä on valtion talousarvion määräysten mukaisesti edellytetty, kun hankinnan arvo ylittää 10 miljoonaa euroa.

4 artikla. Tullit ja verot. Artiklan mukaan sopimuspuolet jättävät kansallisen lainsäädäntönsä ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti vastavuoroisesti tarjouksia arvioidessaan ottamatta huomioon tullit, verot ja maksut. Lisäksi artikla velvoittaa sopimuspuolet poistamaan kansallisen lainsäädäntön-

sä ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvilta hankinnoista tullimaksut ja verot. Vastaava määräys sisältyy nykyisen sopimuksen IV artiklaan.

Kaikkiin Euroopan unionin alueelle tuotaviin tavaroihin sovelletaan yleensä yhteisen tullitariffin tulleja EY:n perustamissopimuksen määräysten mukaisesti. Tullittomuudesta on säädetty yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 918/83 sekä tiettyjen aseiden ja puolustustarvikkeiden tuontitullien suspendoimisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 150/2003. Ensin mainitussa neuvoston asetuksessa on määritelty ne tapaukset, joissa myönnetään tullittomuus tuotaessa tavaroita Euroopan unionin alueelle tai vietäessä tavaroita Euroopan unionin ulkopuolelle. Jälkimmäisellä asetuksella on vapautettu sen liitteessä luetellut aseet ja puolustustarvikkeet tuontitulleista. Vapautus ei koske kaksikäyttötuotteita. Pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa tullien poistaminen voidaan toteuttaa vain edellä mainittujen neuvoston asetusten puitteissa.

Tullitariffeja ja kauppaa koskeva yleissopimus (GATT) (SopS 15/1950) kieltää vähentämistä viennissä välittömiä veroja tavararavosta. Välillisistä veroista voidaan vähentää käytännössä arvonlisäverolaissa (1501/1993) tarkoitettu arvonlisävero. Puolustusmateriaalia ei voida vapauttaa arvonlisäverosta. Tästä on olemassa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisu Espanjaa vastaan (C-414/97).

5 artikla. Hankintamenettelyt. Artikla sisältää määräyksiä hankintamenettelyistä. Artikla vastaa pääasialliselta sisällöltään nykyisen sopimuksen V artiklaa. Määräyksiä on kuitenkin jossain määrin täsmennetty ja uudistettu vastaamaan nykykäytäntöjä. Sopimuspuolten tulee täyttää artiklan A-E kohdissa asetetut velvoitteet kansallisen lainsäädäntönsä, toimintaperiaatteidensa ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti.

Artiklan A kappale sisältää määräykset hankintojen ilmoittamisesta. Siinä veloitetaan, siinä määrin kuin on mahdollista, kumpikin sopimuspuoli julkaisemaan tai julkaisuttamaan kansallisen lainsäädäntönsä, toimintaperiaatteidensa, menettelyjensä ja kan-

sainvälisten velvoitteidensa mukaisesti ilmoitus suunnitelluista hankinnoista jossakin yleisessä viestintävälineessä. Kappaleen mukaan kaikki hankintaan osallistumiselle asetetut ehdot on julkaistava riittävän ajoissa, jotta halukkaat teollisuusyritykset pystyvät saattamaan loppuun tarjousmenettelyn. Kappale sisältää myös vähimmäisvaatimukset niistä tiedoista, jotka jokaisessa suunniteltuja hankintoja koskevassa ilmoituksessa on oltava.

Puolustusministeriön hallinnonalan hankintalain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja koskevat kappaleessa tarkoitetut kansalliset säännökset ovat hankintalain 35 ja 68 §:ssä. Pykälissä säädetään hankintojen ilmoittamisvelvollisuudesta. Julkisista hankinnoista annetulla valtioneuvoston asetuksella (614/2007) on annettu tarkemmat säännökset ilmoitusvelvoitteista, ilmoitusten lähettämisessä käytettävistä viestintävälineistä, ilmoitusten sisällöstä, julkaisemisesta ja muista ilmoitusvelvollisuuteen liittyvistä seikoista. Tarjousmenettelyjen määräajoista on säädetty hankintalain 36–39 §:ssä ja 70 §:n 3 momentissa. Suomen lainsäädäntö vastaa pöytäkirjan määräyksessä asetettuja velvoitteita.

Puolustusministeriön hallinnonalan hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien hankintojen osalta ilmoitusvelvollisuudesta ei ole säädetty. Vapaaehtoiset ja oikeudellisesti sitomattomat Euroopan puolustusviraston käytäntösäännöt sisältävät määräyksiä näiden hankintojen ilmoittamisesta.

Artiklan B kappaleessa määrätään tarjouspyyntöjen sisällöstä. Kappaleen mukaan hankinnan suorittavan sopimuspuolen on pyydettyäessä ja oman kansallisen lainsäädäntönsä, toimintaperiaatteidensa, menettelyjensä ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti toimitettava toisen sopimuspuolen teollisuusyrityksille jäljennökset suunniteltuja hankintoja koskevista tarjouspyyntöasiakirjoista. Kappaleen mukaan tarjouspyyntö käsittelee kutsun osallistua tarjouskilpailuun. Kappaleessa määrätään myös, mitä tietoja tarjouspyynnössä on lisäksi oltava.

Puolustusministeriön hallinnonalan hankintalain soveltamisalaan kuuluvien hankintojen osalta tarjouspyynnön antamisesta on säädetty hankintalain 42 ja 70 §:ssä ja hankintamenettelyyn liittyvien ilmoitusten ja asiakirjojen lähettämisen tavoista 51 §:ssä. Hankintalain

41 ja 69 §:ssä säädetään tarjouspyynnön sisällöstä. Hankintalain säännökset vastaavat pöytäkirjan velvoitteita.

Artiklan C kappaleen mukaan hankinnan suorittavan sopimuspuolen on kansallisen lainsäädäntönsä, toimintaperiaatteidensa, menettelyjensä ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti pyydettyä ilmoitettava hankintamenettelyn ulkopuolelle suljetuille teollisuusyrityksille poissulkemisen syyt.

Artiklan D kappaleessa määrätään niistä tiedoista, jotka hankinnan suorittavan sopimuspuolen on kansallisen lainsäädäntönsä, toimintaperiaatteidensa, menettelyjensä ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti ilmoitettava viipymättä hävinneille tarjoajille.

Puolustusministeriön hallinnonalan hankintalain soveltamisalaa kuuluvien hankintojen osalta hankintalain 73 §:ssä on säädetty velvollisuudesta tehdä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuksista kuten näiden sulkemisesta pois tarjouskilpailusta ja tarjousmenettelyn ratkaisusta perusteltu päätös. Päätös perusteluineen on annettava tiedoksi kirjallisesti niille, joita asia koskee. Hankintalain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 50/2006 vp) yksityiskohteisissa perusteluissa on esitetty tarkemmin ne tiedot, jotka tarjouspäätöksen tulisi sisältää. Suomen lainsäädäntö vastaa pöytäkirjan määräyksessä asetettuja velvoitteita.

Artiklan E kappale velvoittaa hankinnan suorittavan sopimuspuolen pyydettyä antamaan lisätietoja jokaiselle tarjouskilpailun hävinneelle tarjoajalle, joka on tyytymätön hylkäyksen johdosta annettuun selitykseen tai jolla on toimittajan valinnasta mahdollisia lisäkysymyksiä. Kappaleen mukaan lisätietojen tulee sisältää hankinnan suorittavan osapuolen kansallisen lainsäädännön, toimintaperiaatteiden, menettelyjen ja sitä sitovien kansainvälisten velvoitteiden mukaisia tietoja voittaneen tarjouksen ominaispiirteistä ja suhteellisista eduista.

Suomessa näitä tietoja luovutettaessa on otettava huomioon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki. Esimerkiksi lain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat muun muassa asiakirjat, jotka sisältävät tietoa yksityisestä liike- ja ammatillisaisuudesta.

Artiklan F kappaleen mukaan sopimuspuolilla on oltava valitusten käsittelyä varten julkistetut menettelyt. Kappale ei edellytä erillistä tuomioistuin- tai vastaavaa menettelyä vaan kappaleen mukaiset vaatimukset täyttyvät kun valitusten käsittelijäksi nimitään jokin organisaatio, toimielin tai henkilö. Mainitun organisaation, toimielimen tai henkilön yhteystietojen on oltava julkisesti saatavilla esimerkiksi puolustusministeriön internetsivuilla.

Hankintalain mukaisena muutoksenhakuelimenä toimii markkinaoikeus, jonka päätöksistä voi valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Puolustusministeriön hallinnonalan hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien hankintojen osalta ei ole olemassa säännöksiä valitusten käsittelystä. Hävinneelle tarjoajalle pyynnöstä pidettävien palautetilaisuuksien järjestäminen on muodostunut yleiseksi tavaksi puolustusmateriaalihankintojen kansainvälisessä käytännössä, esimerkkinä Euroopan puolustusviraston puolustusmateriaalihankintojen käytäntönsäätö ja Pohjois-Atlantin liiton (NATO) hankintaohjeet ja -käytännöt. Palautemenettelyä käytetään vaikiintuneesti myös Suomen suurimmissa puolustusmateriaalihankinnoissa.

6 artikla. Teollisuusyritysten osallistuminen. Artikla sisältää määräyksiä teollisuuden osallistumisesta. Artiklan määräykset vastaavat pääosin nykyisen sopimuksen VI artiklan määräyksiä.

Artiklan A kappaleen mukaan pöytäkirjan toimeenpanoon osallistuvat kummankin maan hallitukset ja teollisuusyritykset. Artiklan B kappale velvoittaa kummankin sopimuspuolen huolehtimaan, että sen oman maan teollisuusyritykset saavat tiedon pöytäkirjasta. Artiklan C kappaleessa todetaan sopimuspuolten yksimielisyys siitä, että ensisijainen vastuu liiketoimintamahdollisuuksien löytämisestä on kummankin maan teollisuusyrityksillä. Artiklan D kappaleessa velvoitetaan sopimuspuolet huolehtimaan siitä, että kummankin maan hankintayksiköt ja vaatimusten määrittelystä vastaavat yksiköt tutustuvat pöytäkirjan periaatteisiin ja tavoitteisiin, jotta ne tavanomaisten käytäntöjensä ja menettelyjensä mukaisesti voivat avustaa toisen sopimuspuolen maassa toimivia tahoja

saamaan tietoa suunnitelluista hankinnoista, asetettavista vaatimuksista ja asianmukaisista asiakirjoista.

7 artikla. Turvallisuus. Artiklan A kappale sisältää määräyksen siitä, että kaikki pöytäkirjan mukaisen hankintamenettelyn yhteydessä toimitetut turvallisuusluokitellut tiedot suojellaan Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sotilastiedon turvallisuutta koskevan sopimuksen ja sen lisäsopimuksen mukaisesti. Turvallisuusluokiteltujen tietojen suojaamisesta määrätään pöytäkirjan 2 artiklan D kappaleen 7 kohdassa.

Artiklan B kappale velvoittaa kummankin sopimuspuolen ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin varmistaakseen, että niiden teollisuusyritykset noudattavat sovellettavia turvallisuusluokitellun tiedon turvallisuutta ja suojaa koskevia määräyksiä.

Määräykset vastaavat nykyisen sopimuksen VII artiklaa.

8 artikla. Täytäntöönpano ja hallinnointi. Artikla sisältää määräyksiä pöytäkirjan täytäntöönpanosta ja hallinnoinnista. Artiklan A ja B kappaleet vastaavat sisällöllisesti nykyisen sopimuksen VIII artiklaa. Artiklan C ja D kappaleet sisältävät nykyistä sopimusta yksityiskohtaisempia määräyksiä pöytäkirjan täytäntöönpanosta. Artiklan E kappaleen määräystä vastaava määräys on nykyisen sopimuksen II artiklassa.

Artiklan A kappaleessa määritellään pöytäkirjan täytäntöönpanosta vastaavat tahot. Yhdysvaltojen osalta pöytäkirjan täytäntöönpanosta vastaa varapuhallusministeri ja Suomen osalta puolustusministeri, jota edustaa puolustusministeriön resurssipoliittisen osaston ylijohtaja. Artiklan B kappaleen mukaisesti kummankin sopimuspuolen on lisäksi määrättävä oman maansa vastuuviranomaista edustava yhteystaho.

Artiklan C kappale velvoittaa vastuuviranomaisten edustajat tapaamaan säännöllisesti ja arvioimaan pöytäkirjan täytäntöönpanon edistymistä. Kappaleessa määrätään lisäksi tarkemmin asioista, joista edustajien on taapaamisen yhteydessä keskusteltava.

Artiklan D kappaleen mukaisesti sopimuspuolet arvioivat pöytäkirjan sisältöä ja tarvit-

tavia muutoksia, mikäli sopimuspuolten lainsäädännössä, toimintaperiaatteissa tai kansainvälisissä velvoitteissa, mukaan lukien muutkin kuin Euroopan unionin direktiivit ja asetukset, tapahtuu muutoksia.

Artiklan E kappaleen mukaisesti sopimuspuolten on pyrittävä välttämään sellaisia sitoumuksia, jotka ovat ristiriidassa pöytäkirjan kanssa. Jos jompikumpi sopimuspuoli uskoo ristiriidan syntyneen, sopimuspuolten on neuvoteltava keskenään ratkaisun löytämiseksi.

9 artikla. Liitteet, muutokset ja toimeenpanoasiakirjat. Artikla sisältää määräykset pöytäkirjan liitteistä, muutoksista ja toimeenpanoasiakirjoista.

Artiklan A kappaleen mukaisesti pöytäkirjaan voidaan lisätä liitteitä sopimuspuolten kirjallisella sopimuksella. Liitteitä pidetään pöytäkirjan erottamattomina osina.

Artiklan B kappale sisältää määräyksen siitä, että pöytäkirjaa mahdollisine liitteineen voidaan muuttaa sopimuspuolten kirjallisella sopimuksella.

Suomessa pöytäkirjan mahdolliset liitteet hyväksytään ja niiden voimaansaattamisesta päätetään Suomen perustuslain (731/1999) 93–95 §:n mukaisesti. Mikäli liite ei sisällä lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai vaadi muusta syystä eduskunnan hyväksyntää, sen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta päättää tasavallan presidentti.

Artiklan C kappaleessa annetaan sopimuspuolten edustajille oikeus neuvotella pöytäkirjan mukaisista toimeenpanoasiakirjoista. Kappaleen mukaan toimeenpanoasiakirjat voivat sisältää menettelytapakysymyksiä sekä hallinnollista ohjausta ja neuvontaa. Niillä ei voida kuitenkaan luoda sopimuspuolia koskevia olennaisia oikeuksia tai velvollisuuksia. Kappaleessa määrätään lisäksi, että toimeenpanoasiakirjojen määräysten on oltava pöytäkirjan mukaisia. Kappaleen mukaan jos pöytäkirja ja sen toimeenpanoasiakirjat ovat keskenään ristiriidassa, sovelletaan pöytäkirjaa.

Sopimuspuolten edustajilla tarkoitetaan kappaleessa Suomen ja Yhdysvaltojen puolustusministeriöitä sekä niiden hallinnonalaan kuuluvia virastoja ja laitoksia. Toimeenpanoasiakirjojen ei lähtökohtaisesti ole tarkoitus olla valtiosopimus-oikeutta kos-

kevassa Wienin yleissopimuksessa (SopS 32–33/1980) sekä Suomen perustuslaissa tarkoitettuja valtiosopimuksia. Toimeenpanoasiakirjojen sisältöä voidaan aina vielä viime kädessä arvioida tapauskohtaisesti hallinnonalan toimivaltuuksien valossa.

Pöytäkirjan liitteillä ja toimeenpanopanoasiakirjoilla puolustushallintojen välistä yhteistyötä voidaan laajentaa esimerkiksi laadunvarmistuksen ja huoltovarmuuden alalle. Yhdysvaltojen kanssa tehty huoltovarmuutta koskeva toimeenpanoasiakirja olisi yksi niistä kansainvälisistä huoltovarmuuteen liittyvistä sopimuksista ja järjestelyistä, joilla valtioneuvoston selonteossa turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta 2004 (VNS 6/2004 vp) todetun mukaisesti pyrittäisiin varmistamaan puolustusvoimien kriisivalmiutta.

10 artikla. Pöytäkirjan kesto ja päättymisen. Artiklan A kappale sisältää määräyksen pöytäkirjan voimaantulosta. Artiklan B kappaleen mukaan pöytäkirja on voimassa kymmenen vuotta. Artiklan C kappaleen mukaisesti pöytäkirjan voimaantullessa nykyisen sopimuksen voimaantulo lakkaa.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne pöytäkirjan määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä on selostettu edellä yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä ja selostetaan myös jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin pöytäkirja tulee voimaan.

3 Voimaantulo

Pöytäkirjan 10 artiklan A kappaleen mukaan Suomi ilmoittaa Yhdysvalloille, kun se on saattanut päätökseen pöytäkirjan voimaantulon edellyttämät kansallisen lainsäädännön mukaiset toimenpiteet. Pöytäkirja tulee voimaan ilmoituksessa mainittuna ajankohtana. Tarkoituksena on, että pöytäkirjan voimaantulopäivä on päivä, joka seuraa 30

päivän kuluttua Suomen ilmoituksen allekirjoittamisesta.

Pöytäkirjan voimaansaattamislaki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin pöytäkirja tulee voimaan.

Pöytäkirjan voimaantullessa nykyisen sopimuksen voimaantulo lakkaa. Tämän johdosta on tarpeen kumota myös nykyisen sopimuksen voimaantulosta tasavallan presidentin asetuksena annettu asetus Amerikan Yhdysvaltojen kanssa puolustusmateriaalin hankintoja koskevista vastavuoroisista periaatteista tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (1358/1991).

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Pöytäkirjan englanninkielinen nimike on ”Memorandum of Understanding”, jota yleensä käytetään asiakirjoista, joilla ei ole tavoiteltu oikeudellista sitovuutta. Sopimuspuolten tahtona on ollut kuitenkin asiakirjan nimikkeestä huolimatta neuvotella oikeudellisesti sitova sopimus. Asiakirjan otsikon muuttamisesta muotoon ”Agreement” keskusteltiin sopimusneuvottelujen aikana. Yhdysvaltojen puolelta otsikon muuttamiseen ei kuitenkaan suostuttu, sillä puolustusmateriaalialan yhteistyötä koskevien sopimusten otsikko on Yhdysvalloissa perinteisesti ”Memorandum of Understanding”, ei ”Agreement”. Asiakirjan nimikkeellä ei kuitenkaan ole ratkaisevaa merkitystä harkittaessa sitä, onko kyseessä oikeudellisesti sitova asiakirja, vaan tämä ratkaistaan asiakirjan sisällön perusteella. Vastaavalla tavalla on aiemmin menetelty esimerkiksi koskien yhteistyöpöytäkirjoja Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen välillä voimavarojen antamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioihin Etiopiassa ja Eritreassa (UNMEE; HE 4/2003 vp) ja Libanonissa (UNIFIL; HE 171/2006 vp).

Pöytäkirja on sisältönsä ja siinä käytettyjen muotoilujen perusteella osapuolia oikeudellisesti sitova ja valtiosopimus-oikeutta koske-

vassa Wienin yleissopimuksessa tarkoitettu valtiosopimus, jota käsitellään Suomessa perustuslain 93–95 §:ssä säädetyllä tavalla.

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos se koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai soposoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp).

Pöytäkirjan 1 artiklassa määritellään pöytäkirjan soveltamisala. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että mikäli sopimuksen määräykset soveltamisalasta vaikuttavat välillisesti sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten sisältöön ja soveltamiseen, ne kuuluvat itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 48/2004 vp). Pöytäkirjan 1 artiklan määräykset soveltamisalasta vaikuttavat edellä esitetyllä tavalla pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten sisältöön ja soveltamiseen ja kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 2 ja 5 artikla sisältävät määräyksiä hankintamenettelyistä. Hankintalaissa säädetään muun muassa hankintailmoituksista, tarjouspyynnön sisällöstä, hankintapäätöksistä ilmoittamisesta ja oikeusturvakeinoista. Kun pöytäkirja koskee myös hankintalain soveltamisalaan kuuluvia puolustusministeriön hallinnonalan hankintoja, sisältää pöytäkirja 2 ja 5 artiklan osalta määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 2 artiklan D kappaleen 6 ja 7 kohdassa on määräykset yksinoikeuksien suojaamisesta. Yksinoikeuksilla tarkoitetaan

pöytäkirjassa immateriaalioikeuksia sekä yrityssalaisuuksia. Immateriaalioikeuksien suojasta on säädetty muun muassa patenttilaissa, hyödyllisyysmallioikeudesta annetussa laissa, mallioikeuslaissa, tavaramerkkilaisissa, yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetussa laissa ja tekijänoikeuslaissa. Teollisoikeuksien ja tekijänoikeuden rikkominen on säädetty rangaistavaksi rikoslain 49 luvussa. Yrityssalaisuuden rikkominen ja väärinkäyttö on säädetty rangaistavaksi rikoslain 30 luvun 5 ja 6 §:ssä. Yksinoikeuksien suojasta on Suomessa säädetty lailla, joten määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja vaativat siten eduskunnan hyväksynnän.

Pöytäkirjan 2 artiklan D kappaleen 7 kohdassa määrätään luottamuksellisen, suojattavan, vientirajoitusten kohteena olevan ja turvallisuusluokitellun materiaalin ja tiedon suojaamisesta ja luovuttamisesta.

Perustuslain 12 §:n mukaan viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen julkisuudesta tulee säätää lailla. Näistä on säännöksiä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sekä kansainvälisistä tietoturvasuhteista annetussa laissa. Edellä mainituissa laeissa on säännöksiä materiaalin ja tiedon salassapidosta, käytöstä ja luovutuksesta. Liike- ja ammattisalaisuuksien ja muiden vastaavien elinkeinotoimintaa koskevien tietojen oikeudeton luovuttaminen on säädetty rangaistavaksi rikoslain 30 luvun 5 ja 6 §:ssä. Luottamuksellisen, suojattavan ja turvallisuusluokitellun materiaalin ja tiedon suojaamista ja luovuttamista koskevat pöytäkirjan määräykset kuuluvat näin ollen lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 2 artiklan D kappaleen 7 kohdassa tarkoitetuista vientirajoituksista on säädetty puolustustarvikkeiden maastavien nistä ja kauttakuljetuksesta annetussa laissa sekä kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetussa laissa. Vientirajoituksen kohteena olevan materiaalin ja tiedon suojaamista sekä tietojen, tavaroiden ja palvelujen luovuttamista koskevat pöytäkirjan määräykset kuuluvat näin ollen lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 4 artiklassa määrätään tulleista ja veroista. Euroopan yhteisöllä on yksinomainen toimivalta tullien osalta. EU:n jäsenvaltio voi säätää tullittomuudesta tai päättää tullittomuuden myöntämisestä vain yhtei-

sön lainsäädännön nojalla ja sen puitteissa. Näitä säännöksiä on yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 918/83 sekä tiettyjen aseiden ja puolustustarvikkeiden tuontitullien suspendoimisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 150/2003. Siltä osin kuin Suomella on yhteisön lainsäädännön perusteella oikeus olla kantamatta tullia tietyistä puolustustarvikkeista, Suomi on pöytäkirjan 4 artiklan nojalla velvollinen myöntämään tullittomuuden. Perustuslain 81 §:n 1 momentissa tarkoitettu lailla säätämisen vaatimus koskee myös tullittomuudesta säätämistä, minkä vuoksi määräys kuuluu lainsäädännön alaan ja vaatii näin ollen eduskunnan suostumuksen.

Pöytäkirjan 10 artiklan C kappaleen mukaan pöytäkirjan voimaantullessa nykyisen sopimuksen voimassaolo lakkaa. Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunnan hyväksyminen vaaditaan sellaisen valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen irtisanomiseen, joka sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunta on jäävartiosopimuksen voimassaolon lakkauttamista koskevassa lausunnossaan todennut, että vaikka sopimuksen lakkauttamisessa ei ole muodollisesti kysymys sopimuksen irtisanomisesta, vaikutuksiltaan sopimuksen kansainvälisoikeudellisen voimassaolon lakkauttaminen rinnastuu velvoitteen irtisanomiseen (PeVL 18/2002 vp ja PeVL 32/2006 vp). Perustuslakivaliokunta on perustuslakiuudistuksen yhteydessä katsonut, että eduskunnan hyväksyminen vaaditaan myös sellaisen kansainvälisen velvoitteen irtisanomiseen, jonka eduskunta on hyväksynyt ennen uuden perustuslain voimaantuloa. Hyväksymisvaatimus ulottuu lisäksi irtisanomistapauksiin, joissa velvoitetta ei ole alun perin hyväksytty eduskunnassa, mutta joissa velvoite uuden perustuslain sisällön perusteella arvioituna olisi tullut saattaa hyväksyttäväksi eduskunnassa (PeVM 10/1998 vp ja PeVL 18/2002 vp). Nykyisen sopimuksen on aikaisemman valtiosäännön mukaisesti hyväksynyt tasavallan presidentti ja se on saatettu voimaan tasavallan presidentin asetuksella. Koska nykyinen sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, sopimuksen lakkauttaminen edellyttää nykyi-

sen perustuslain mukaan eduskunnan suostumusta. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä on nykyisen sopimuksen I, II, IV ja V artiklassa.

4.2 Käsittelyjärjestys

Pöytäkirja sisältää määräyksiä, joilla on liittymäkohtia perusoikeuksien suojaan ja perustuslain verotusta koskeviin säännöksiin.

Pöytäkirjan 2 artiklan D kappaleen 7 kohta asettaa rajoituksia luottamuksellisen, suojattavan ja turvallisuusluokitellun materiaalin ja tiedon julkisuudelle. Pöytäkirjan määräystä sovelletaan sopimuspuolten kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Pöytäkirjan määräys on merkityksellinen perustuslain 12 §:n 2 momentin suojaaman, julkisuusperiaatteelle rakentuvan tiedonsaantioikeuden kannalta. Tätä tiedonsaantioikeutta saa rajoittaa vain lailla ja vain välttämättömistä syistä. Tällaisena välttämättömänä syynä voidaan pitää Suomen maanpuolustuksen etua. Pöytäkirja edesauttaa, että Suomeen saadaan myös tulevaisuudessa hankittua kotimaan puolustuksen tarpeisiin yhdysvaltalaisista alkuperää olevaa puolustusmateriaalia. Pöytäkirja varmistaa myös sen, että suomalaiset yritykset voivat tulevaisuudessa osallistua sellaisiin Yhdysvaltojen puolustusministeriön hallinnonalan hankintoihin ja hankkeisiin, joiden toteuttaminen edellyttää luottamuksellisten, suojattavien tai turvallisuusluokiteltujen tietojen vaihtoa. Salassapidosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja sitä koskeva erityis-säännös on otettu myös kansainvälisistä tietoturvasuhteista annetun lain 6 §:ään.

Pöytäkirjan 4 artiklassa sopimuspuolet veloitetaan poistamaan pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvilta hankinnoilta tullimaksut ja verot. Pöytäkirjan määräystä sovelletaan sopimuspuolten kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Pöytäkirjan määräys on merkityksellinen perustuslain 81 §:n 1 momentin kannalta, jonka mukaan verovelvollisuuden perusteista säädetään lailla.

Edellä mainitut pöytäkirjan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, mutta eivät ole ristiriidassa perustuslain kanssa. Näin ollen pöytäkirjan ei voida katsoa sisältävän määrä-

yksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Pöytäkirja voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2008 ja Washingtonissa 5 päivänä elokuuta 2008 Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen välillä vastavuoroisista puolustushankinnoista tehdyn pöytäkirjan.

Koska pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välillä vastavuoroisista puolustushankinnoista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen välillä Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2008 ja Washingtonissa 5 päivänä elokuuta 2008 vastavuoroisista puolustushankinnoista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Puolustusministeri *Jyri Häkämies*

Sopimusteksti

SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN
JA
AMERIKAN YHDYSVALTOJEN HALLI-
TUKSEN
VÄLINEN PÖYTÄKIRJA
VASTAVUOROISISTA PUOLUSTUS-
HANKINNOISTA

(LYHYT NIMI: SUOMEN JA USA:n VAS-
TAVUOROINEN PUOLUSTUSHANKIN-
TAPÖYTÄKIRJA)

JOHDANTO-OSA

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC
OF FINLAND
AND
THE GOVERNMENT OF THE UNITED
STATES OF AMERICA
CONCERNING
RECIPROCAL DEFENSE PROCURE-
MENT

(SHORT TITLE: FINLAND-U.S. RECIP-
ROCAL DEFENSE PROCUREMENT
MOU)

PREAMBLE

Suomen tasavallan hallitus ja Amerikan Yhdysvaltojen hallitus, jäljempänä ”sopimuspuolet”, jotka

OTTAVAT HUOMIOON, että Suomi on sotilaallisesti liittoutumaton maa ja että Yhdysvallat on Pohjois-Atlantin liiton jäsen,

HALUAVAT edistää rationalisointia, standardointia, yhteensopivuutta ja keskinäistä logistista tukea koskevien tavoitteiden toteutumista keskinäisissä puolustussuhteissaan,

TUNNUSTAVAT maiden väliset pitkäaikaiset suhteet, joista esimerkkinä on Washingtonissa 24 päivänä lokakuuta 1991 allekirjoitettu Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan Yhdys-valtojen hallituksen välinen puolustusmateriaalin hankintoja koskevista vastavuoroisista peri-aatteista tehty sopimus,

HALUAVAT kehittää ja vahvistaa välillään vallitsevia ystävällisiä suhteita,

PYRKIVÄT luomaan ja säilyttämään oikeudenmukaiset ja yhtäläiset mahdollisuudet kummankin maan teollisuudelle osallistua toistensa puolustushankintaohjelmiin,

HALUAVAT laajentaa ja vahvistaa kum-

The Government of the Republic of Finland and the Government of the United States of America, hereinafter referred to as “the Parties”,

BEARING in mind that Finland is a militarily non-allied country and the membership of the United States in the North Atlantic Treaty Organization;

DESIRING to promote the objectives of rationalization, standardization, interoperability, and mutual logistics support throughout their defense relationship;

RECOGNIZING their longstanding relationship as represented by the Memorandum of Understanding concerning Reciprocal Principles in Defense Procurement signed in Washington on October 24, 1991;

DESIRING to develop and strengthen the friendly relations existing between them;

SEEKING to achieve and maintain fair and equitable opportunities for the industry of each country to participate in the defense procurement programs of the other;

DESIRING to enhance and strengthen each

mankin maan teollista pohjaa,

HALUAVAT edistää puolustusteknologioiden vaihtoa kansallisten toimintaperiaatteidensa mukaisesti,

HALUAVAT käyttää puolustukseen kohdennetut varat mahdollisimman kustannustehokkaasti ja järkevästi, ja

HALUAVAT poistaa toisen maan teollisuusyritysten tuottamien tavaroiden ja palvelujen hankintoja koskevia syrjiviä esteitä siinä määrin kuin se hyödyttää kumpaakin sopimuspuolta ja on kansallisten lakien, määräysten, toimintaperiaatteiden ja kansainvälisten velvoitteiden mukaista,

OVAT SOPINEET seuraavasta:

1 artikla

Soveltaminen

A. Tämä pöytäkirja kattaa Suomen puolustusministeriön ja Yhdysvaltojen puolustusministeriön tekemät, puolustuskykyä koskevat

1. tutkimus- ja kehitystyön hankinnat;
2. tavarahankinnat, mukaan lukien puolustusvälineet, ja
3. palveluhankinnat mukaan lukien puolustuspalvelut.

B. Tämä pöytäkirja ei kata

1. rakentamista tai
2. rakentamissopimusten nojalla toimitettuja rakennusmateriaaleja.

2 artikla

Keskinäistä puolustusyhteistyötä ohjaavat periaatteet

A. Kumpikin sopimuspuoli tunnustaa ja odottaa toisen sopimuspuolen käyttävän vaatimusten määrittelyssä, ostoissa, hankinnoissa ja sopimusten solmimisessa vakaita menettelyjä, jotka edistävät ja edellyttävät hankinto-

country's industrial base;

DESIRING to promote the exchange of defense technology consistent with their respective national policies;

DESIRING to make the most cost effective and rational use of the resources allocated to defense; and

DESIRING to remove discriminatory barriers to procurements of supplies or services produced by industrial enterprises of the other country to the extent mutually beneficial and consistent with national laws, regulations, policies, and international obligations;

HAVE agreed as follows:

Article I

Applicability

A. This Memorandum of Understanding (MOU) covers the acquisition of defense capability by the Department of Defense of the United States of America and the Ministry of Defense of Finland through:

1. Research and development;
2. Procurements of supplies, including defense articles; and
3. Procurements of services, including defense services.

B. This MOU does not cover:

1. Construction; or
2. Construction material supplied under construction contracts.

Article II

Principles Governing Mutual Defense Cooperation

A. Each Party recognizes and expects that the other uses sound processes for requirements definition, acquisition, and procurement and contracting, and that these processes both facilitate and depend on transpar-

jen täytäntöönpanon avoimuutta ja luotettavuutta. Kummankin sopimuspuolen tulee varmistaa, että sen omat menettelyt ovat 5 artiklan täytäntöönpanomenettelyjen mukaisia.

B. Kumpikin sopimuspuoli sitoutuu noudattamaan tämän pöytäkirjan velvoitteita edellyttäen, että saa vastavuoroisen kohtelun toisen sopimuspuolen taholta.

C. Kummankin sopimuspuolen tulee lakinsa, määräystensä, toimintaperiaatteidensa ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti suhtautua myönteisesti toisen sopimuspuolen esittämiin puolustuskykyyn liittyvää tutkimusta ja kehitystä, tuotantoa, hankintoja ja logistista tukea koskeviin yhteistyöpyyntöihin.

D. Kummankin sopimuspuolen tulee lakinsa, määräystensä, toimintaperiaatteidensa ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti

1. edistää puolustushankintoja pyrkien pitkällä aikavälillä saavuttamaan hankinnoissaan kohtuudenmukaisen tasapainon, ottaen huomioon oman puolustusalan teollisuuden sekä tutkimuksen ja kehitystyön perustan kasvun;

2. poistaa toisessa maassa tuotettujen tavaroitten hankinnan tai yhteistuotannon tai toisessa maassa toimivien tahojen (jäljempänä: teollisuusyritykset) tuottamien palvelujen hankinnan esteitä. Tämä tarkoittaa sitä, että toisen maan teollisuusyrityksille suodaan yhtä edullinen kohtelu kuin omassa maassa toimiville teollisuusyrityksille. Kun toisessa maassa toimiva vastuullinen teollisuusyritys toimittaa tarjouksen, joka olisi edullinen ja tarjouspyyntöä vastaava ilman kotimaisten tuotteiden suosimista koskevaa vaatimusta, molemmat sopimuspuolet suostuvat luopumaan kotimaisten tuotteiden suosimista koskevasta vaatimuksestaan.

3. soveltaa sopimusmenettelyjä, jotka sallivat kummankin maan kaikkien vastuullisten teollisuusyritysten kilpailla tämän pöytäkirjan piiriin kuuluvista hankinnoista;

4. ottaa kattavasti huomioon kaikki joko Suomessa tai Yhdysvalloissa toimivat vastuulliset teollisuusyritykset kummankin maan hankintaviranomaisten toimintaperiaatteiden

ency and integrity in the conduct of procurements. Each Party shall ensure that its processes are consistent with the implementing procedures in Article V.

B. Each Party undertakes the obligations in this MOU with the understanding that it will obtain reciprocal treatment from the other Party.

C. Each Party shall, consistent with its laws, regulations, policies, and international obligations, give favorable consideration to all requests from the other Party for cooperation in defense capability research and development, production, procurement, and logistics support.

D. Consistent with its laws, regulations, policies, and international obligations, each Party shall:

1. Facilitate defense procurement while aiming at a long term equitable balance in their purchases, taking into consideration the capabilities of its defense industrial and research and development bases.

2. Remove barriers to procurement or co-production of supplies produced in the other country or services performed by sources (herein referred to as "industrial enterprises") established in the other country. This includes providing to industrial enterprises of the other country treatment no less favorable than that accorded to domestic industrial enterprises. When a responsible industrial enterprise of the other country submits an offer that would be the low responsive offer but for the application of any buy-national requirements, both Parties agree to waive the buy-national requirement.

3. Utilize contracting procedures that allow all responsible industrial enterprises of both countries to compete for procurements covered by this MOU.

4. Give full consideration to all responsible industrial enterprises in both the United States and Finland, in accordance with the policies and criteria of the respective pro-

ja ehtojen mukaisesti. Tarjousten on täytettävä suorituskykyä, laatua, toimitusta ja kustannuksia koskevat ehdot. Jos mahdollisten tarjoajien tai heidän tuotteidensa on täytettävä tietyt osallistumisedellytykset voittaakseen tarjouskilpailun, kumpikin sopimuspuoli ottaa kattavasti huomioon toisen maan teollisuusyritysten hakemukset saada osallistua kilpailuun hankinnan suorittavan osapuolen lakien, määräysten, toimintaperiaatteiden, menettelyjen ja kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti;

5. antaa 5 artiklan mukaisesti vaatimuksia ja suunniteltuja hankintoja koskevia tietoja, jotta voitaisiin varmistaa, että toisen maan teollisuusyrityksillä on tarvittaessa riittävästi aikaa ehtiäkseen täyttää mahdolliset osallistumisvaatimukset ja jättää tarjous;

6. varmistaa, että sen teollisuusyritysten käytettäväksi toisen osapuolen toimesta annettuja teknisiä tietoja ja puolustusalan tuotteita (tavarat ja palvelut) ei käytetä mihinkään muuhun tarkoitukseen kuin tämän pöytäkirjan mukaisten puolustushankintoja koskevien tarjousten tekemiseen tai niiden täytäntöönpanoon, elleivät yksinoikeuden omistajat tai haltijat ole antaneet siihen kirjallista lupaa;

7. suojata täydellisesti yksinoikeuksia sekä luottamuksellista, suojattavaa, vientirajoitusten kohteena olevaa ja turvallisuusluokiteltua materiaalia ja tietoa. Tällaisia tietoja, tavaroita tai palveluja ei saa missään tapauksessa luovuttaa kolmanteen maahan tai millekään muulle osapuolelle ilman ne toimittaneen sopimuspuolen etukäiteistä kirjallista suostumusta;

8. vaihtaa tietoja olennaisista säädöksistä, täytäntöönpanomääräyksistä, toimintaohjeista ja hallinnollisista menettelyistä;

9. vaihtaa vuosittain tilastoja, joista käy ilmi edellisen vuoden aikana toisen maan teollisuusyrityksiltä tehtyjen puolustusalan hankintojen rahallinen kokonaisarvo. Tilastotiedoista valmistellaan vuosittain yhteenveto yhdessä sovittavalla tavalla;

10. tarjota asianmukaisia toimintaperiaattei-

curing agencies. Offers must satisfy requirements for performance, quality, delivery, and cost. Where potential offerors or their products must satisfy qualification requirements in order to be eligible for award of a contract, each Party shall give full consideration to all applications for qualification by industrial enterprises of the other country, in accordance with the laws, regulations, policies, procedures, and international obligations of the procuring Party.

5. Provide information regarding requirements and proposed procurements in accordance with Article V to ensure adequate time for industrial enterprises of the other country to qualify for eligibility, if required, and to submit an offer.

6. Ensure that technical data and defense items (defense articles and defense services) made available for use by its industrial enterprises by the other Party are not used for any purpose other than for bidding on, or performing, defense contracts covered by this MOU, except as authorized, in writing, by those owning or controlling proprietary rights.

7. Give full protection to proprietary rights and to any privileged, protected, export-controlled, or classified data and information. In no event shall such data, supplies, or services be transferred to a third country or any other transferee without the prior written consent of the originating Party.

8. Exchange information on pertinent laws, implementing regulations, policy guidance, and administrative procedures.

9. Annually exchange statistics demonstrating the total monetary value of defense procurements awarded to industrial enterprises of the other country during the prior year. An annual summary shall be prepared on a basis to be jointly decided.

10. Provide appropriate policy guidance

siin liittyviä ohjausta ja hallintomenettelyjä omille puolustusorganisaatioilleen tämän pöytäkirjan määräysten täytäntöönpanoa varten.

11. luoda hankinnan suorittavan osapuolen pyynnöstä tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvien puolustuskäytön liittyvien hankintojen logistista tukea koskevat järjestelyt ja menettelyt. Tätä varten molempien sopimuspuolten tulee vaadittaessa ja yhteisesti sovitulla tavalla asettaa puolustuksensa logistiikkajärjestelmät ja resurssit käytettäväksi.

E. Tämän pöytäkirjan tarkoituksena ei ole perustaa eikä sillä perusteta itsenäistä toimivaltaa myöntää lupia sellaisten puolustusalan tuotteiden (puolustustarvikkeet tai puolustuspalvelut), mukaan lukien tekniset tiedot, vientiin, joita valvotaan Yhdysvaltojen osalta Yhdysvaltojen puolustustarvikeluettelon (the U.S. Munitions List) tai kauppavalvontaluettelon (the U.S. Commerce Control List) pohjalta, tai Suomen osalta puolustusministeriön päätöksellä puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun asetuksen täytäntöönpanosta tai EU:n yhteisen puolustustarvikeluettelon nojalla. Lisäksi kaiken viennin, johon sovelletaan Yhdysvaltain aseistuksen viennin valvontaa koskevaa lakia (U.S. Arms Export Control Act) ja ampumatarvikkeiden ja maanpuolustukseen liittyvien palveluiden vientiä koskevia säädöksiä (US International Traffic in Arms Regulations) tai kansainvälistä hätätilanteen talousvaltuuksia koskevaa lakia (U.S. International Emergency Economic Powers Act) ja vientivalvontaviranomaisten määräyksiä (U.S. Export Administration Regulations) ja kaikkia muita soveltuvia vientiä säänteleviä lakeja ja määräyksiä, tai Suomen osalta puolustustarvikkeiden maastavientiä ja kauttakuljetusta koskevaa asetusta ja puolustustarvikkeiden maastavientiä ja kauttakuljetusta koskevia yleisperiaatteita ja muita soveltuvia vientiä säänteleviä lakeja ja määräyksiä, tulee olla mainittujen lakien, asetusten, määräysten ja ohjeiden mukaista.

F. Tämän pöytäkirjan mihinkään kohtaan ei voi vedota tarkoituksena estää tarvittavien vientivalvontamääräysten noudattaminen yk-

and administrative procedures within its respective defense organizations to implement the provisions of this MOU.

11. Establish, at the request of the procuring Party, arrangements and procedures concerning follow-on logistics support of defense capability purchased through procurements covered by this MOU. Both Parties shall make their defense logistics systems and resources available for this purpose as required and jointly decided.

E. This MOU is not intended to and does not create any authority to authorize the export of defense items (defense articles or defense services), including technical data, controlled on the U.S. Munitions List or U.S. Commerce Control List, or in the case of Finland, on the Decision of the Ministry of Defence on the implementation of the Decree on the Export and Transit of Defence Materiel or on the European Union (EU) Common List of Military Equipment. Further, any export subject to the U.S. Arms Export Control Act and the International Traffic in Arms Regulations, or the U.S. International Emergency Economic Powers Act and Export Administration Regulations, and any other applicable laws and regulations governing exports, or in the case of Finland, subject to the Decree on Export and Transit of Defence Materiel and the General Guidelines for the Export and Transit of Defence Materiel, and other applicable laws and regulations governing exports, must be compliant with such laws, decrees, regulations, and guidelines.

F. Nothing in this MOU may be cited to prevent the implementation of necessary export control provisions in individual coopera-

sittäisissä yhteishankkeita koskevista sopimuksissa tai järjestelyissä.

3 artikla

Vastaastot

Sopimuspuolet sopivat keskustelewansa toimenpiteistä, joilla rajoitetaan vastaostosopimusten kummankin maan puolustusteollisuuden perustalle aiheuttamia haittavaikutuksia.

4 artikla

Tullit ja verot

Sopimuspuolet sopivat, että ne vastavuoroisesti, kansallisten lakien ja määräysten sekä kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti, jättävät tarjouksia arvioitaessa ottamatta huomioon tullit, verot ja maksut ja poistavat tullimaksut ja verot tämän pöytäkirjan soveltamisalaa kuu-luvulta hankinnoilta.

5 artikla

Hankintamenettelyt

A. Siinä määrin kuin on mahdollista, kumpikin sopimuspuoli julkaisee tai julkaisuttaa lakien, määräysten, toimintaperiaatteidensa, menettelyjensä ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti ilmoituksen suunnitelluista hankinnoista jossakin yleisessä viestintävälineessä. Kaikki hankintaan osallistumiselle asetetut ehdot on julkaistava riittävän ajoissa, jotta halukkaat teollisuusyritykset pystyvät saattamaan loppuun tarjousmenettelyn. Kaikissa suunniteltuja hankintoja koskevista ilmoituksissa on oltava vähintään seuraavat tiedot:

1. sopimuksen kohde;
2. määräaika tarjouspyyntöasiakirjoja koskeville pyynnöille ja tarjousten jättämiselle ja
3. osoite, josta tarjouspyyntöasiakirjat ja niitä koskevia tietoja voi saada.

B. Hankinnan suorittavan sopimuspuolen on pyydettyessä ja omien lakien, määräysten, toimintaperiaatteidensa, menettelyjensä ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti

tive project agreements or arrangements.

Article III

Offsets

The Parties agree to discuss measures to limit any adverse effects that offset agreements have on the defense industrial base of each country.

Article IV

Customs and Duties

Consistent with their national laws and regulations and international obligations, the Parties agree that, on a reciprocal basis, they shall not include customs, taxes, and duties in the evaluation of offers and shall waive their charges for customs and duties for procurements to which this MOU applies.

Article V

Procurement Procedures

A. To the extent practicable, each Party shall publish, or have published, in a generally available communication medium a notice of proposed procurements in accordance with its laws, regulations, policies, procedures, and international obligations. Any conditions for participation in procurements shall be published in adequate time to enable interested industrial enterprises to complete the bidding process. Each notice of proposed procurement shall contain, at a minimum:

1. Subject matter of the contract;
2. Time limits set for an application for solicitation or submission of offers; and
3. An address from which solicitation documents and related information may be requested.

B. Upon request, and in accordance with its laws, regulations, policies, procedures, and international obligations, the procuring Party shall provide industrial enterprises of the ot-

toimitettava toisen sopimuspuolen teollisuusyrityksille jäljennökset suunniteltuja hankintoja koskevista tarjouspyyntöasiakirjoista. Tarjouspyyntö käsittää kutsun osallistua tarjouskilpailuun ja lisäksi seuraavat tiedot:

1. hankittavien tavaroiden tai palvelujen laatu ja määrä;
2. sovellettava hankintamenettely: suljettu tarjousmenettely, neuvottelumenettely, tai jokin muu menettely,
3. tarjouksen valintaperusteet, kuten edullisin hinta tai jokin muu peruste;
4. toimitusaikataulu;
5. osoite, johon tarjoukset toimitetaan, ja tarjousten jättämisen määräaika sekä kieli, jolla tarjoukset tulee laatia;
6. sopimuksen solmivan ja tarjoajille näiden pyynnöstä hankinnasta tietoja antavan viranomaisen osoite;
7. kaikki tarjoajilta vaadittavat taloudelliset edellytykset, rahalliset takuut, ja niihin liittyvät tiedot;
8. kaikki tarjoajille asetetut tekniset vaatimukset, takuuvaatimukset, ja niihin liittyvät tiedot;
9. tarjouspyyntöasiakirjoista mahdollisesti vaadittava maksu ja siihen liittyvät maksuehdot; sekä
10. kaikki mahdolliset muut kilpailuun osallistumisen ehdot.

C. Hankinnan suorittavan sopimuspuolen on lakiensa, määräystensä, toimintaperiaatteidensa ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti pyydettyä ilmoitettava hankintamenettelyn ulkopuolelle suljetuille teollisuusyrityksille poissulkemisen syy(t).

D. Hankinnan suorittavan sopimuspuolen on lakiensa, määräystensä, toimintaperiaatteidensa ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti,

1. sopimuksen solmimisen jälkeen viipymättä ilmoitettava kaikille hävinneille tarjoajalle ainakin:

- a. voittaneen tarjoajan nimi ja osoite;
- b. jokaiseen solmittuun sopimukseen sisältyvät tavarat sekä niiden määrät ja hinnat; ja

her country copies of solicitations for proposed procurements. A solicitation shall constitute an invitation to participate in the competition and shall include the following information:

1. The nature and quantity of the supplies or services to be procured;
2. Whether the procurement is by sealed bidding, negotiation, or some other procedure;
3. The basis upon which the award is to be made, such as by lowest price or otherwise;
4. Delivery schedule;
5. The address, time, and date for submitting offers as well as the language in which they must be submitted;
6. The address of the agency that will be awarding the contract and will be responsible for providing any information requested by offerors;
7. Any economic requirements, financial guarantees, and related information required from suppliers;
8. Any technical requirements, warranties, and related information required from suppliers;
9. The amount and terms of payment, if any, required to be paid for solicitation documentation; and
10. Any other conditions for participation in the competition.

C. Consistent with its laws, regulations, policies, and international obligations, the procuring Party shall, upon request, inform an industrial enterprise that is not allowed to participate in the procurement process of the reasons why.

D. Consistent with its laws, regulations, policies, and international obligations, the procuring Party shall:

1. Upon award of a contract, promptly provide notification to each unsuccessful offeror that includes, at a minimum:

- a. The name and address of the successful offeror;
- b. Items, quantities, and price(s) of each

c. saatujen tarjousten lukumäärä.

2. Pyydettyessä ilmoitettava viipymättä hävinneille tarjoajille olennainen syy siihen, miksi heidän tarjouksensa eivät voittaneet tarjouskilpailua.

E. Hankinnan suorittavan sopimuspuolen on pyydettyessä annettava lisätietoja jokaiselle tarjouskilpailun hävinneelle tarjoajalle, joka on tyytymätön hylkäyksen johdosta annettuun selitykseen tai jolla on toimittajan valinnasta mahdollisia lisäkysymyksiä. Lisätietojen tulee sisältää hankinnan suorittavan osapuolen lakien, määräysten, toimintaperiaatteiden, menettelyjen ja sitä sitovien kansainvälisten velvoitteiden mukaisia tietoja voittaneen tarjouksen ominaispiirteistä ja suhteellisista eduista.

F. Kummallakin sopimuspuolella tulee olla julkistetut menettelyt missä tahansa hankintamenettelyn vaiheessa ilmenevien valitusten kuulemista ja käsittelyä varten sen varmistamiseksi, että pöytäkirjan piiriin kuuluvien hankintojen yhteydessä mahdollisesti esitettävät valitukset mahdollisimman laajalti voidaan ratkaista oikeudenmukaisesti ja joutuisasti.

6 artikla

Teollisuusyritysten osallistuminen

A. Tämän pöytäkirjan toimeenpanoon osallistuvat kummankin maan hallitukset ja teollisuusyritykset.

B. Kumpikin sopimuspuoli vastaa siitä, että asianomaiset teollisuusyritykset omassa maassa saavat tiedon tästä pöytäkirjasta.

C. Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että ensisijainen vastuu liiketoimintamahdollisuuksien löytämisestä on kummankin maan teollisuusyrityksillä.

D. Sopimuspuolet huolehtivat siitä, että kummankin maan hankintayksiköt ja vaatimusten määrittelystä vastaavat yksiköt tutustuvat tämän pöytäkirjan periaatteisiin ja tavoitteisiin, jotta ne tavanomaisten käytäntöjensä ja menettelyjensä mukaisesti voivat avustaa toisen sopijapuolen maassa toimivia

contract award; and

c. The number of offers received.

2. Upon request, promptly provide unsuccessful offerors pertinent information concerning the reasons why they were not awarded a contract.

E. Upon request, the procuring Party shall provide additional information to any unsuccessful offeror dissatisfied with the explanation for rejection of its offer or that may have further questions about the award of the contract. The additional information shall, consistent with the procuring Party's laws, regulations, policies, procedures, and international obligations, include information on the characteristics and the relative advantages of the offer selected.

F. Each Party shall have published procedures for the hearing and review of complaints arising in connection with any phase of the procurement process to ensure that, to the greatest extent possible, complaints arising under procurements covered by this MOU shall be equitably and expeditiously resolved.

Article VI

Industry Participation

A. Implementation of this MOU shall involve both the Governments and the industrial enterprises of each country.

B. Each Party shall be responsible for informing the relevant industrial enterprises within its country of the existence of this MOU.

C. The Parties understand that primary responsibility for finding business opportunities rests with the industrial enterprises of each country.

D. The Parties shall arrange for their respective procurement and requirements offices to be familiar with the principles and objectives of this MOU so that, consistent with their normal practices and procedures, those offices may assist sources in the country of the other Party to obtain information

tahoja saamaan tietoa suunnitelluista hankinnoista, asetettavista vaatimuksista ja asianmukaisista asiakirjoista.

concerning proposed procurements, necessary qualifications, and appropriate documentation.

7 artikla

Article VII

*Turvallisuus**Security*

A. Kaikki jommankumman sopimuspuolen tämän pöytäkirjan mukaisen hankintamenettelyn yhteydessä toimittamat turvallisuusluokitellut tiedot suojellaan Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen välillä Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1991 noottienvaihdolla tehdyn sotilastiedon turvallisuutta koskevan sopimuksen, mahdollisine muutoksineen, ja sen lisäsopimuksen mukaisesti.

A. Any classified information furnished by either Party in connection with procurements subject to this MOU shall be protected in accordance with the Agreement between the Government of United States of America and the Government of Finland Governing the Protection of All Classified Military Information, effected by exchange of notes at Helsinki on October 11, 1991, as it may be amended, and the Supplemental Agreement thereto.

B. Kumpikin sopimuspuoli ryhtyy kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin varmistaakseen, että niiden teollisuusyritykset noudattavat sovellettavia turvallisuusluokitellun tiedon turvallisuutta ja suojaa koskevia määräyksiä.

B. Both Parties shall take all necessary steps to ensure industrial enterprises within their respective country comply with applicable regulations pertaining to security and safeguarding of classified information.

8 artikla

Article VIII

*Täytäntöönpano ja hallinnointi**Implementation and Administration*

A. Tämän pöytäkirjan täytäntöönpanosta vastaava Yhdysvaltain hallituksen viranomainen on varapuoustusministeri (Hankinnat, teknologia ja logistiikka). Suomen tasavallan hallituksen osalta pöytäkirjan täytäntöönpanosta vastaa puolustusministeri, jota edustaa puolustusministeriön resurssipoliittisen osaston ylijohtaja.

A. The Under Secretary of Defense (Acquisition, Technology and Logistics) shall be the responsible authority in the Government of the United States of America for implementation of this MOU. The Minister of Defense, represented by the Director General of the Resource Policy Department, shall be the responsible authority in the Government of the Republic of Finland for implementation of this MOU.

B. Kumpikin sopimuspuoli nimeää oman maansa vastuuviranomaista edustavan yhteystahon.

B. Each Party shall designate points of contact to represent its responsible authority.

C. Kummankin sopimuspuolen vastuuviranomaisen edustajat tapaavat säännöllisesti arvioidakseen pöytäkirjan täytäntöönpanon edistymistä. Edustajat keskustelevat kummankin maan puolustusalan tutkimusta ja kehitystä, tuotantoa, hankintoja ja logistista tukea koskevista tarpeista sekä todennäköisistä

C. The representatives of each Party's responsible authority shall meet on a regular basis to review progress in implementing this MOU. The representatives shall discuss research and development, production, procurement, and logistics support needs of each country and the likely areas of co-operation

puolustuskyvyn hankinnan yhteistyöalueista, käyvät vuosittain läpi 2 artiklan d kohdan 9 alakohdan mukaisesti vaihdettavat hankintatilastonsa, tunnistavat minkä tahansa pöytäkirjan kohdan sovellettavuuteen mahdollisesti vaikuttavat tulevat ja toteutuneet kansallisten lakien, määräysten, toimintaohjeiden, menettelyjen tai kansainvälisten velvoitteiden muutokset sekä pohtivat muita pöytäkirjan kanalta merkityksellisiä kysymyksiä.

D. Kummankin sopimuspuolen tulee tarvittaessa arvioida tätä pöytäkirjaa oman maansa kansalliseen lainsäädäntöön, määräyksiin, toimintaperiaatteisiin tai sitä sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin, mukaan lukien muutkin kuin Euroopan unionin direktiivit ja asetukset, tehtyjen muutosten valossa, ja neuvotella toisen sopimuspuolen kanssa päätäkseen yhdessä pöytäkirjan mahdollisesta muuttamisesta.

E. Kumpikin sopimuspuoli pyrkii välttämään tämän pöytäkirjan kanssa ristiriidassa olevia sitoumuksia. Jos jompikumpi sopimuspuoli uskoo mainitunlaisen ristiriidan syntyneen, sopimuspuolet sopivat neuvottelevansa keskenään ratkaisun löytämiseksi.

9 artikla

Liitteet, muutokset ja toimeenpanoasiakirjat

A. Tähän pöytäkirjaan voidaan lisätä liitteitä sopimuspuolten kirjallisella sopimuksella. Mahdollisia liitteitä pidetään tämän pöytäkirjan erottamattomina osina.

B. Tätä pöytäkirjaa, (mahdollisine) liitteineen, voidaan muuttaa sopimuspuolten kirjallisella sopimuksella.

C. Kummankin sopijapuolen asianomaiset edustajat voivat neuvotella tämän pöytäkirjan mukaisista toimeenpanoasiakirjoista, mukaan lukien (mahdolliset) liitteet. Nämä asiakirjat voivat sisältää menettelytapakysymyksiä sekä hallinnollista ohjausta ja neuvontaa, mutta niillä ei voi luoda kumpaakaan sopimuspuolta koskevia olennaisia oikeuksia tai velvollisuuksia. Toimeenpanoasiakirjojen määräysten on oltava tämän pöytäkirjan mukaisia. Jos pöytäkirja ja sen toimeenpanoasiakirjat ovat keskenään ristiriidassa, sovelletaan pöytäkirjaa, mahdollisine muutoksineen.

in the acquisition of defense capability; annually review the procurement statistics exchanged as agreed under Article II.D.9.; identify any prospective or actual changes in national laws, regulations, policies, procedures, or international obligations that might affect the applicability of any understandings in the MOU; and consider any other matters relevant to the MOU.

D. Each Party shall, as required, review the understandings established under this MOU in light of any subsequent changes to its national laws, regulations, policies, and international obligations, including but not limited to European Union directives and regulations, and shall consult with the other Party to decide jointly whether this MOU should be amended.

E. Each Party shall endeavor to avoid commitments that could conflict with this MOU. If either Party believes that such a conflict has occurred, the Parties agree to consult to seek resolution.

Article IX

Annexes, Amendments, and Implementing Arrangements

A. Annexes may be added to this MOU by written agreement of the Parties. Such Annexes shall be considered an integral part of this MOU.

B. This MOU, including its Annexes (if any), may be amended by written agreement of the Parties.

C. Implementing arrangements regarding the provisions of this MOU, including its Annexes (if any), may be negotiated by appropriate representatives of each Party. Such arrangements may involve procedural matters and administrative direction and guidance, but shall not create any substantive rights or obligations involving either Party. Provisions of any implementing arrangement should be consistent with this MOU. In the event of conflict between this MOU and any implementing arrangement, this MOU, as it may be amended, shall govern.

10 artikla

Pöytäkirjan kesto ja päättyminen

A. Suomen tasavallan hallituksen on ilmoitettava Amerikan Yhdysvaltojen hallitukselle, että se on saattanut päätökseen pöytäkirjan voimaantulon edellyttämät kansallisen lainsäädännön mukaiset toimenpiteet. Tämä pöytäkirja tulee voimaan ilmoituksessa mainittuna ajankohtana.

B. Pöytäkirja on voimassa kymmenen vuotta. Kumpi tahansa sopimuspuoli voi irtisanoa pöytäkirjan ilmoittamalla siitä kirjallisesti toiselle sopimuspuolelle. Pöytäkirja päättyy kuuden kuukauden kuluttua irtisanomisesta.

C. Washingtonissa 24 päivänä lokakuuta 1991 allekirjoitettu Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen ja Suomen tasavallan hallituksen välinen puolustusmateriaalin hankintoja koskevista vastavuoroisista periaatteista tehty sopimus lakkaa olemasta voimassa tämän pöytäkirjan voimaantulopäivänä.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet edustajat, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan

kahtena alkuperäiskappaleena englannin kielellä.

SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN PUOLESTA

AMERIKAN YHDYSVALTOJEN HALLITUKSEN PUOLESTA

Jyri Häkämies Robert M. Gates

Päiväys: 13.6.2008 Päiväys: Elokuu 5, 2008

Paikka: Helsinki Paikka: Washington

ILMOITUS

Suomen tasavallan hallituksella on kunnia ilmoittaa Amerikan Yhdysvaltojen hallitukselle, että pöytäkirjan voimaantulon edellyt-

Article X

Duration and Termination

A. The Government of the Republic of Finland shall notify the Government of the United States of America of the completion of the national measures necessary for the entry into force of this MOU. This MOU shall enter into force on the day specified in such notification.

B. This MOU shall remain in force for ten years. This MOU may be terminated by either Party upon six months prior written notice to the other Party.

C. On the date of entry into force of this MOU, the Memorandum of Understanding between the Government of the United States of America and the Government of Finland Concerning Reciprocal Principles in Defense Procurement of October 24, 1991 shall terminate.

IN WITNESS WHEREOF, the duly authorized representatives of the Parties have signed this MOU,

in two originals in the English language.

FOR THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF FINLAND

FOR THE GOVERNMENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA

Jyri Häkämies Robert Gates M. Gates

Date: 13.6.2008 Date: August 5, 2008

Place: Helsinki Place: Washington

NOTIFICATION

The Government of the Republic of Finland hereby notifies the Government of the United States of America that it has com-

tämät kansallisen lainsäädännön mukaiset toimenpiteet on saatettu päätökseen ja että tämä pöytäkirja näin ollen astuu voimaan [lisää päivä - 30 päivän kuluttua siitä kun Suomen hallituksen valtuuttama edustaja on allekirjoittanut pöytäkirjan alla olevan mukaisesti].

Suomen tasavallan hallituksen puolesta

Paikka: _____ Päiväys: _____

pleted its national measures necessary for this MOU to enter into force, and that this MOU shall thereby enter into force on _____ [enter date 30 days after date of signature below by Finnish official].

FOR THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF FINLAND

Place: _____ Date: _____